

MARIA PARIZA

AROMÂNII ÎN PRESA DOBROGEANĂ

(1879-1944)

DOCUMENTE

GRUPAJ DOCUMENTAR (cronologic)

~ 1897 ~

1. /Constituirea Societății de Cultură și Binefacere a Românilor Macedoneni și Albanezilor „Ajutorul”/

Publicăm cu adevărată satisfacțiune următoarea dare de seamă ce ne vine de la un asistent al întrunirii de Macedoneni și Albanezi din orașul nostru, felicitând pe inițiatori și făgăduindu-le tot concursul nostru în scopul ce și-au propus:

Stimate Domnule Redactor,

În interesul desvoltării noastre culturale Vă rugăm cu onoare să bine -voiți a însera în stim. d-v ziar, cele ce urmează cu privire la noua societate de cultură și bine-facere a Românilor Macedoneni și Albanezi din Dobrogea numită „Ajutorul”.

La 12 ale lunii curente o delegație a Românilor Macedoneni și Albanezi, fruntași proprietari și comercianți cu sediul în Constanța în numele consăngenilor lor, s’au prezentat la prefectura acestui județ înaintând prefectului d-l Luca Ionescu o adresă prin care sus numiții ’și exprimă dorința de a fonda o societate de cultură și bine-facere numită „Ajutorul”.

Iată în resumat adresa delegațiunii din care se poate vedea că Românii Macedoneni și Albanezi din Dobrogea sunt pătrunși de sentimentul naționalității române, dorind de a se manifesta ca atari, spre a nu fi confundați cu streinii.

Domnule Prefect,

Sub-semnații de mai jos, Români Macedoneni și Albanezi din Dobrogea, dorind a ne lumina generațiile viitoare pe tărâmul cultural cum și pentru tinerii noștri cari se ocupă cu diferite branșe industriale și comerciale dorind a înființa la timp Școli de Adulți unde să putem cu reușită alimenta și încălzi sentimentul iubirei către țara mamă, ast-fel că din acest punct de vedere Românii-Albanezi să nu fie la discrețiunea elementelor streine naționalității noastre, precumpănindu-i în toate punctele de vedere; pentru aceste motive ne-am hotărât a fonda o societate.

Semnați: **T. G. Dabo, Cosma Duși, Marin Purea, Ion Rizescu.**

Prefectul încântat de această manifestație pornită din inimi românești le-a făgăduit tot concursul oral urându-le izbândă.

La 16 ale corentei s-a ținut prima ședință generală a societății „Ajutorul” în fața a 200 de membri prezenți.

De prima-oară în Constanța s-a văzut o adunare atât de imposantă și atât de entusiasmă în marele salon al Hotelului România din str. Carol.

D-l G. Dabo, destins român macedonean și fruntaș comerciant e proclamat președinte provisoriu.

D-sa mulțumind pentru distinsa onoare ce i se face de a fi președintele adunării cuvintează:

D-lor și iubiți compatrioți,

Vă mulțumesc din inimă pentru distinsa onoare ce mi ați făcut. V’am chemat aci d-lor ca să punem bazele unei societăți pe care să dea D-zeu să nu o distrugă nici furtunile, nici focul, nici apa.

Vă mulțumesc încă odată pentru atențiunea ce mi ați dat’o corespunzând apelului nostru călduros, aceasta dovedește că sunteți pătrunși în suflet de cea ce avem să lucrăm. Scopul societății ce voim a fonda e cultura și bine-facerea. Cât despre societate înseamnă care e scopul vă va vorbi onoratul nostru concetățean și patriot d-l Petru Vulcan care spre fericirea noastră și a românismului norocul l’a adus printre noi ca să ne putem uni și întări. (Aplause prelungate. Să trăiască!)

Declar dar ședința deschisă și Dumnezeu să ne ajute.

D-l P. Vulcan are cuvântul.

D-l Vulcan cunoscutul publicist Macedo-Român (*Picurar’lu de la Pind*) înainte de a începe frumoasa-i cuvântare dă citire următoarelor telegrame:

Leordeni. – Plin de bucurie urez noei societăți româno-albaneze reușită bună și viață lungă; rog considerați-mă prezent. **N. Gussi** (fost senator).

București. – Salutăm cu entuziasm înființarea „Ajutorului” trăiască inițiatorii. **Arginteanu Cosmescu** (directorul Gazetei Macedoniei).

București. – Sunt cu voi, urez succes bun adunării. **Dan** (student)

Sfârșitul citirei telegramelor este urmat de aplause entusiaste.

Resumăm aci cuvântarea d-lui Vulcan:

D-lor și iubiții mei concetățeni,

Dați-mi voe d-lor să vă felicite din inimă pentru norocul ce l'ați avut de a deschide în prezența d-v această primă ședință generală, când se vor pune bazele societății de cultură și filantropie „Ajutorul”.

Este vrednică de ținut minte această adunare cu atât mai mult că ea e chemată să aducă la îndeplinire un scop mare, știut este că începutul este totdeauna greu. Sunt fericit a vă vedea acu adunați într-un număr așa de mare; aceasta mi-o dovedește că elementul Român-Macedonean și Albanez din Dobrogea, conștient de sine, aspiră la o viață nouă sub cerul senin și bine-cuvântat al țării mume, astringându-și rândurile, pentru a se întări, și mai mult de cum este.

La apelul pe care vi l-am făcut v-ați grăbit a veni aci cât de mulți. Acesta trebuie să bucure pe ori-ce român de inimă cu atât mai mult pe mine, care văd și constat cu bucurie că am găsit în d-voastră un teren prielnic culturai naționale și marilor idei.

Fie-că vestea înființării societății noastre să fie un stimulent de întrecere pentru societatea soră din București; fie că această veste să le fie de bun augur, ea să înceapă activitatea din trecut cu zel, ast-fel ca să putem ajunge idealul muncind, noi de aci străjeri la mare, ei de acolo în capitala țării românești (aplaude prelungite).

Ca să prescurtăm, d-l P. Vulcan arată în termeni foarte clari și pătrunzători ce însemnează societate, cari pot fi foloasele ei; face o analiză amănunțită a comitetelor secrete, insistă asupra acestui punct spre a lumina pe mulți cari au fost seduși de ast-fel de comitete și în urmă amenințați de a-și perde rostul și terminând citește actul de fundație care îl subscriu toți membrii prezenți, după care se procedează la votarea proiectului de statute și la alegerea membrilor consilieri de 30, cari s'au alcătuit ast-fel: **T. G. Dabo, Petre Vasile, Teohari Nicolau, Părintele David Schimonahu, G. Șerbănescu, Cosma Duși, G. Roncea, P. Vulcan, D. Covatti, Iani Zanfir, G. Biciola, Gherasim Radu, N. Constantinescu, G. Rizescu, C. Nicolau, Doctorul Temo, G. Constantinidi, Anton Radu, Marin Pirea, Petre Gheorghe, Dimitrie Marcu, Ion Rizescu, Anastase Anton, Anastase G. Țârlea, Gheorghe M. Gogu, Dumitru Atanasiu, Mihalache Cotta, T. Palașescu, Gheorghe Babanica, Constantin Pelicuda.**

Dintre membrii de mai sus se alege biroul ast-fel:

Președinte: *T. G. Dabo*; Vice-Președinți: *Vasile Petru, Teohari Nicolau*; Comitetul executiv: *Cosma Duși, Dimitrie Cuvatti, Marin Pirea, Ion Rizescu*; Secretar: *P. Vulcan*; Casier: *G. Biciola*; Casier ajutor: *Anastase G. Țârlea*.

La finele lucrării d-l T. Dabo, donează societății 200 lei; d-l Teohari Nicolau donează societății 200 lei; d-l G. Constantinidi donează societății 150 lei; Părintele David donează societății 100 lei; d-l Cosma Duși donează societății 150 lei.

Aceștia conform statutelor sunt proclamați ca membrii fondatori.

Din înscrierile ce s'au făcut până în seara zilei s'au încasat peste 1000 (una mie) lei. Se notează că din județ nu s'au putut prezenta nimeni din cauză că invitațiile s'au trimis cam târziu.

În: *Constanța.* – An 5, nr. 230 (23 nov 1897), p. 3.

~1902~

2.

Păstorii Pindului

de Petru Vulcan

Pentru a-i cunoaște, trebuie să suim munții Pindului, în timpul verei, să-i vedem unde-și pasc oile, înconjurați de credințioșii lor paznici: niște câni viteji în fața primejdiei, de cari nu se poate apropia lupul fără a-și risca cojocul; să-i auzim cum poreclesc fiecare oaie cu un nume deosebit, cum se pricep mai bine ca un veterinar, să găsească leacul îndată ce li s-a îmbolnavit o mioară, cu cât drag se îngrijesc de ele și cum se tot gândesc cum ce ar face să-și vadă turma în plina înflorire.

Iarna, va trebui să coboare inteligentul vizitator în câmpii la colibe „călive” cum numesc ei locuințele unde erneaza, căci trebuie știut că păstorul român din Pind „Picurarlu”, condițiunile de existență a turmei sale, îl silesc să ducă încă o viață nomadă, suind vara la munte, unde se găsesc bogate pășuni, și coborând iarna în câmpii pentru același motiv. Astfel, păstorii Pindului trăind în triburi sub conducerea Celnicului – căpetenia – care-i unul din cei mai în vârstă și mai înțelepți, duc cu ei bagajele încărcate pe catări însoțiți de

dascălul și preotul satului. Tabloul suirei în munte sau coborârei lor în câmpii e fermecător. Și cum ar putea fi altfel oare, având ocazie să-i vezi defilându-ți dinainte ceasuri întregi, turme nesfârșite de oi, capre, cai, catâri încărcăți cu bagaje, prin defileuri strâmte, încât îți pare că însăși munții se pleacă, se înconvoaie voinței lor, căci Păstorul din Pind e Domnul munților, unde și-a păstrat curățenia moravurilor, simțul de tot ce e sublim în sânul naturii grandioase și caracterul național.

Necinstea adusă de un vrășmaș familiei lui, Păstorul o spală în sânge. El e mândru și plin de vitejie.

Nu vorbește decât o singură limbă, "aromânească", un dialect al limbei române, curat și mai melodios ca al tuturor celorlalte triburi, de care mă voi ocupa altădată.

Când coboară în târguri, să vândă lâna sau brânzeturile, îi place mult să ia la vale pe bulgar.

[...] Crezul păstorilor din Pind e vitejia. Luptând pentru legea lui Hristos confundată cu ideea elenismului, ei s-au jertfit pe altarul naționalității lor, neștiind că sunt români sau că ar exista peste Dunăre o Românie mare și glorioasă.

Portul lor e pitoresc și seamănă într-o măsură cu portul din județul Gorj. La umblet sunt sprinteni și când Celnicul vine din depărtare face muntele să se cutremure sub pașii săi.

Până când păstorii noștri vor face să se clatine munții de vuetul armelor lor, până când vor răsună văile de graiul lor aromânesc, până atuncea românismul nu va peri niciodată în Balcani.

Constanta, 25 Iunie 1902

In: *Ovidiu*. - An 2, nr. 5 (1 Iulie 1902), p. 71-72.

3. Un cuvânt asupra „Armânei” /roman/

de Petru Vulcan

Cu doua decenii înainte nici nu se știa la noi despre aromâni. Ideea că pe lângă frații din Transilvania, Basarabia, Bucovina, mai avem de aceștia și în Macedonia, n-a fost încă bine cultivată, de aceea n'a putut ajunge să se închege în ființa unui ideal al aspirațiilor noastre la Balcani.

Aceasta s-a observat chiar cu ocazia macelării fraților noștri Crușoveni de către armatele turcești, cari aveau însărcinarea să urmărească pe insurgenții bulgari fără ca noi să protestăm pe cale oficială.

Grecii, prin glasul primului lor Ministru au protestat, au venit până și în capitala țării Românești să fie cuvântări pentru a se veni în ajutorul fraților lor din Crușova –în orașul pur românesc unde nu există greci, ci cuțo-vlahi.

Cu toate acestea grecii au sărit în ajutorul armânilor, grecii au adunat și adună fonduri și au hotărât până și pe sultan să doneze 300 lire pentru reconstruirea bisericii grecești.

Noi, însă cari suntem de acolo și ne cunoaștem lumea cu obiceiurile, portul, limba, datinile și păcatele ei – nu putem sta cu mâinile încrucișate, nepăsători, văzând cum atâtea sute de mii de armâni, o moștenire a noastră ce ne au păstrat-o munții și văile Pindului, vin să și-o însușească alții pe căi piezișe

Da, nu putem tăcea văzând de pe altă parte cum insurgenții bulgari, și-au pus în gând să distrugă elementul nostru în Balcani cu ocazia insurecțiunii ce au provocat-o.

Prin "Armâna" am dat *alarma mai întâiu că la Balcani avem un milion de armâni și am deschis un proces monstru de revendicare panelinismului*(s.n)

Cunoscând firea și aptitudinile consăngenilor mei, i-am descris în toate manifestările vieții lor.

Și fiind-că cei interesați au căutat să răspândească svonuri mincinoase cum că n'ar exista armâni în Macedonia, eu mi-am luat sarcina să dovedesc contrariul prin "Armâna" că există cu sutele de mii, inimoși și impetuoși tot ca: Bociari, Dracu, Ceavela, Bajdechi, Ghiacu și alți eroi armâni cari au eliberat Grecia de sub jugul turcesc la 1821 ...

În "Armâna" zugrăvesc moravurile, luptele sociale, morala, etica, virtutea caznică și ostășeasca a fraților noștri, cari merită să fie văzuți în adevărata lor lumină spre a ne îngriji (sic!) și mai mult de ei acum când unii caută să-i absolve, alții să-i suprime.

"Armâna" e tipul femeii la Români de la Pind, care ne-a păstrat limba și toate virtuțile străbune(s.n).

În acest roman social e zugrăvită epoca renașterii a fraților noștri și nici de cum vre-o întâmplare izolată sau vre-o intrigă de amor comună la ordinea zilei.

În : *Ovidiu*. – An 3, nr.7 (sep 1903), p. 97.

4. **Apelul adresat de românii macedoneni românilor din țară**
de Tineretu Macedo-Român

Românii –macedoneni, în urma declarațiunilor d-lui Carp, șeful partidului conservator, că *nu există nici o chestiune macedoneană (s.n.)*, au vrut să ție Miercuri seara, 9 iulie, o întrunire de protestare, însă au fost împiedecați de poliție.

În urma acestei manopere, macedonenii din Capitală au lansat un manifest pe care îl publicăm mai la vale:

Frați Români,

Ziua de 5 iulie trebuie să rămâie o zi de doliu, căci munca voastră de zeci de ani, a încercat să fie nimicită de un singur om. D. Petre Carp a făcut prin presa străină o declarație prin care aruncă jalea și deznădejdea în inimile fraților voștri de la Pind.

Frați Români,

Inima și viața noastră întregă este legată de voi, de aceea și voi nu stați nepăsători și nu vă lepădați nici odată de noi, precum d. Carp a făcut-o la Viena.

Noi, românii macedoneni, pentru fericirea de a rămâne români, am suferit și suferim mai mult chiar decât se poate.

De aceea cerem dragostea voastră și sprijinul vostru în potriva acelor cari vor să ne desființeze.

Frați Români,

Suferințele noastre din partea vrășmașilor le cunoașteți, le-ați înfierat și ne-ați mângâiat. Știți cu câtă îmbărbătare ducem lupta contra vrăjmașilor noștri!

Știți câți patrioți macedoneni și-au lăsat viața în văile Pindului pentru românism; eram învățați cu lovituri crude de la vrășmași, dar nu ne-am închipuit un moment că se poate ca un român, și acela de frunte, să trateze chestia Macedo-Română cu atâta uitare de sine și nepăsare de neam, încât printr-o declarație pripită și nechibzuită, să vrea să șteargă activitatea, priceperea și dragostea atâtor mari patrioți închinată de atâția amar de ani cauzei naționale!

Frați Români!

Declarația făcută de d. Carp, fost consilier al Tronului, prin presa străină, ne-a cauzat mai multă durere, mai multă întristare de cât chiar viața celor dintre noi cari au pierit prin văile Pindului numai în interesul românismului, când și-au dat sufletul cu mulțumire pentru ca să se știe de întreaga lume civilizată că în peninsula Balcanică sunt români cari simt, cred și vorbesc românește.

Pumnalele grecilor din Macedonia au fost mai puțin otrăvitoare și mai puțin sfâșietoare pentru inimile noastre de cât vorbele aceluia care năzuiește să redevie iarăși primul sftenic al Tronului.

Frați Români!

Ne adresăm vouă să spălați rușinea ce d. Carp ne-a făcut-o în pragul streinilor.

La voi ne este speranța, prin voi și pentru voi trăim, de aceea glasul nostru îndurerat, vă zice: ștergeți cu mândrie pata, risipiți norul de întuneric ce încearcă să se lase la orizontul aspirațiunilor noastre. Spuneți lumei întregi că facla aromânismului este tot mai vie, tot mai strălucitoare în Macedonia noastră iubită, cu toate comploturile, cu toate crimele și cu toate înegririle.

Spuneți lumei întregi că atâta vreme cât un rege înțelept și puternic va conduce un popor brav și inimos ca al nostru, nici Grecia, nici Bulgaria nu va putea împărți Macedonia. Câtă vreme inima românească nu va fi împărțită nici mândria națională nu va fi călcată în picioare.

Telegramele adresate d-lor Sturdza și Tache Ionescu

Românii macedoneni din Capitală au mai adresat eri (sic!) două telegrame, una d-lui D. Sturdza, președintele consiliului și altă d-lui Tache Ionescu, șeful partidului conservator-democrat.

Iată aceste telegrame:

D-lui Dimitrie Sturdza, prim-ministru al României

Karlsbad

Colonia macedo-română face cel mai călduros apel primului ministru român care în totdeauna a dat dovezi de marele său patriotism și îl roagă să nu uite un moment pe frații români dela Pind și să nu lase să prindă rădăcini nechibzuitul interviu dat de d. Petre Carp ziarelor streine.

Cu încrederea ce ați meritat totdeauna ne rezemăm pe patriotismul d-voastră, ca cel puțin să avem consolarea că oamenii noștri de stat recunosc și apără ființa noastră în Macedonia.

(Urmează 200 iscălituri)

D-lui Tache Ionescu

Londra

În urma uimitoarelor declarațiuni ale domnului P.P. Carp, făcute la Viena, ne adresăm aceleia care veșnic a avut grija neamului, aceleia care s-a ocupat din răsuferință de românii macedoneni.

Loviți până în fundul inimei de vorbe nesocotite, nu ne putem liniști fără să avem singura consolație că d-voastră veți lucra astfel prin presă ca să se arate Europei întregi, că spusele d-lui Carp sunt lipsite cu totul de adevăr.

Românii macedoneni fac apel la sentimentul d-voastră patriotic și vă roagă să nu-i lăsați pradă celor nesocotiți.

(Urmează 200 de iscălituri)

În: *Viitorul Dobrogei*. – An 1, nr. 11 (13 iul 1908), p. 1.

~ 1909~

5. Macedonenii și drepturile politice

(„...”) Dar mai sunt și alte elemente de origine română, care intră în categoria Transilvănenilor.

Frații noștri macedoneni, care s-au stabilit în această parte a țării, au și dânșii aceleași drepturi la atenția guvernului. Deși nu așa numeroși ca Ardelenii, ei sunt totuși niște elemente tot așa de trebuitoare propășirii noastre economice și naționale (s.n.). Cei mai mulți dintre dânșii și-au părăsit locul nașterii, ca victime ale nepotolitelor uri de rasă, care clocotesc în imperiul turcesc. Și nu sunt puțini aceia care au plătit cu pierderea ființelor scumpe, ori cu nimicirea averilor, vina de a se fi mândrit că sunt de un sânge cu noi și de a fi voit să-și păstreze neamul.

Dacă soarta le-a dat mângâierea să fie de folos națiunii lor cel puțin în părțile acestea, noi suntem datori să-i răsplătim pentru aceasta nu le-o putem arăta mai bine, decât făcându-i să fie în toate la fel cu noi.

Sunt motive puternice pentru care cer lucrul acesta.

(...) Aici activitatea totală o absoarbe comerțul în primul rând, apoi industria. E bătător la ochi faptul că mai ales comerțul e aproape în întregime în mâna elementelor străine.

Pentru naționalizarea acestei manifestări economice avem mult de lucru de acum înainte. Și în această direcție ne va fi de mare ajutor elementul macedonean. El este stabilit mai mult în orașe și dă dovezi de o deosebită pricepere în ale comerțului așa că va forma o avantgardă puternică a românismului în lupta de cucerire a acestei ramuri de activitate națională.

În: *Conservatorul Constanței*. - An 1, nr. 9 (15 mar 1909) p. 1.

6. Chestia macedoneană

În vederea alegerii de la 2 Ianuarie atât liberalii cât și takiștii au reînviat gogorița de astă vară publicată în „*Adevărul*” din București, de unde ar rezulta că d-l P. P. Carp, șeful Partidului Conservator, ar fi declarat că nu există pentru România o chestie macedoneană (s.n.).

Pe baza acestei declarații atât unii, cât și ceilalți îndeamnă pe cetățenii alegători de aici, de origină Români Macedoneni să nu voteze lista candidaților noștri.

Pentru edificarea concetățenilor noștri Români macedoneni credem că prin cuvintele de mai sus, se înțelege că România n-are revendicări de făcut în Macedonia, și că revendicările noastre naționale sunt în apropierea noastră (s.n.).

Cât privește pe Românii macedoneni, este de ajuns să le reamintim că Partidului Conservator se datorește renașterea lor de astăzi în Macedonia.

Răposatul *Alexandru Lahovari* a înființat cel dintâi consulat în Macedonia (s.n.) pentru frații noștri de acolo, răposatul *Jaques Lahovari*, a obținut iradeaua pentru recunoașterea Românilor ca națiune aparte (s.n.). Partidul Conservator în toate ocaziunile a luat apărarea fraților noștri obijduiți, fie ei de peste munți, - fie de la Pind, ajutând bănește progresarea lor pe calea culturală și națională, fapt pentru care a și fost denunțat de liberali străinilor numai din interese meschine de partid.

Trecutul Partidului Conservator este o dovadă vie că chestiunea macedoneană îi este tot atât de scumpă, dar că nu putem avea acolo revendicări de făcut din cauza depărtării (s.n.) și așa se înțelege chestia macedoneană de către Partidul Conservator.

Tot așa trebuie (sic!) să o înțeleagă și frații noștri Români macedoneni, fie de aici din țară, fie din Macedonia.

Pentru unitatea etnică și unitatea culturală a Românilor macedoneni Partidul Conservator va lupta cum a luptat în trecut.

În: *Conservatorul Constanței*. - An 2, nr. 44 (25 dec 1910), p. 1.

~ 1920 ~

8. În ajutorul aromânilor

Aromânii din comuna "Belcameni" (Macedonia), în urma neajunsurilor și persecuțiilor suferite atât de pe urma războiului balcanic, cât și a invaziei germano-bulgare, s-au întrunit în mai multe rânduri și au delegat pe unul dintr'nsii, D.D. Calusi să constate la fața locului starea în care se afla actualmente satul Belcamen.

În urma raportului depus de acest trimis, văzând starea precară în care se află aromânii, s'a hotărât ca întreaga populație a acestui sat să emigreze în patria-mumă.

În ziua de 8 februarie, a avut loc o consfătuire în Constanța, la care a luat parte și un delegat al aromânilor din Brăila.

Cu acest prilej, s'a ales o delegație compusă din patru persoane: D. Calusi, Hristu Costea, arhitect Niculescu și I. Cosma.

Această delegație se va prezenta autoritaților superioare, pentru a le supune proiectele de emigrare și a obține un teren în Dobrogea, unde să se instaleze gospodarii din Belcameni.

Nădăjduim ca aceasta delegație va găsi în locurile competente, toată solitudinea pentru aplicare practică a frumosului proiect.

In: *Farul*. - An 1, nr. 267 (14 febr 1920), p.1

9. Pentru frații noștri de la Pind

S'a zis de unii, că profesorii și învățătorii români din Macedonia, numiți în Cadrilater sunt rău priviți de colegii lor din țară. Noi cei grupați în jurul acestui organ de cultură și de ordine, fiind convinși că exprimăm simțimintele tuturor colegilor noștri din Dobrogea, respingem cu dispreț o asemenea acuzație, declarându-o de calomnie odioasă.

Se știe de mult că învățătorii au fost întotdeauna – cu atât mai mult astăzi după cei trei ani de grea încercare... expresiunea fidelă a simțimintelor tradiționale de nobleță și de generozitate ale poporului român față de toată lumea, necunoscând păcatul de a dușmăni pe cineva, cu atât mai puțin pe frații lor refugiați în mijlocul nostru.

Toți Românii, din orice parte suntem toți frați de un sânge și de un neam, căci în inimile noastre, Românii dela Pind sunt deopotrivă de iubiți ca și Românii din Ardeal, din Bucovina sau Basarabia, poate chiar mai mult, fiindcă ei sunt mai nenorociți ca noi.

N'am fost și nu suntem decât în contra sistemului practicat de unele persoane, fie dela Pind, fie din altă parte, care prin temperament, din nepricepere, sau din alte motive, desfășoară o activitate națională în aparență, iar în realitate cu totul păgubitoare pentru adevăratele interese superioare de stat și de patrie. Aceste persoane tind a vâri vrajba acolo unde este o cât de mică apropiere, pentru ca pe spinarea neînțelegerii a doi să câștige ele. A le numi, ar însemna a spune lucruri ce se știu. Detestăm purtarea acestora, o repudiem și atragem atenția elementelor bune să nu confunde o chestiune frumoasă: românism susținut de toți și din toate părțile, așa precum prin naștere am moștenit și prin școală am învățat, cu panglicăriile acelor doi sau trei pescuitori de apă turbure.

Redacția publică cu toată plăcerea acest articol, el fiind în asentimentul general al învățătorimii.

În: *Plugul*. -An. 1, nr. 3 (ian 1920), p.2.

~1923~

10. Adunarea generală anuală a Societății „Junimea Macedo-Română”

Eri, la orele 10 a.m. a avut loc în sala hotelului "Regina" adunarea generala anuală a soc. Junimea Macedo-Română de sub președinția d-lui d-r Virgil Apostolescu.

Dl. d-r Apostolescu, făcând un scurt istoric al mersului societății de la înființarea ei până azi, relevază necesitatea ei de a înființa precum și *datoria patriotică ce incumbă fie-cărui bun român de a naționaliza Dobrogea și în special Cadrilaterul unde marele număr de refugiați străini de neam străin au copleșit elementul românesc.*(s.n.).

S-a procedat după aceea la alegerea a trei membri din cei prezenți cari controlând raportul gestiunii prezentată de cenzori au dat descărcare comitetului, pe anul expirat 1922-1923.

Conform statutului s-a procedat prin vot secret la alegerea noului comitet ce au fost aleși d-nii: d-r **V. Apostolescu, N. Pupleacu, M. Târpa, I. Mihăilescu, D. Beza, P. Mihalecu, Sp. Dimonie, Virgil Vașioti, Gh. Tanașioaka, A. Țarlea, D. Niculescu, N. Constantinescu, N. Pița, Constantin Bandu și Ciociu.**

Adunarea după despuierea scrutinului a proclamat cu unanimitate ca președinte pe dl d-r Virgil Apostolescu. D-sa luând cuvântul, mulțumește pentru cinstea ce i se face și promite că va da tot sprijinul posibil pentru ca societatea sa prospereze.

Aduce omagii memoriei defunctului **Petru Vulcan**, a cărui activitate pe terenul naționalismului să servească de pilda noii generațiuni.

Describe în termeni mișcători gestul patriotic al neobositului luptător **Nachi Constantinescu**, care cu ocazia evacuării Constanței singurul avut pe care s-a gândit să-l salveze luându-l cu sine în pribegie, a fost drapelul vechei societăți de cultura macedo-română din Constanța. (s.n.).

După propunerea președintelui, adunarea proclamă prin aplauze unanime ca președinte de onoare pe **I.P.S.S. Mitropolitul Miron Cristea** și pe d-nii **Gh. Murnu**, profesor universitar, **Valaori** inspector școlar, dr. **Pericle Papahagi**, profesor **Arginteanu**, dr. **Ghiulamila**, **Vasile Stroescu** și **Sextil Pușcariu**.

Sedința s-a ridicat la orele 1 p.m.

În: *Dacia*. - An 10, nr. 118 (29 mai 1923), p. 3.

~ 1924 ~

11. Scrisoare deschisă D-lui N. Batzaria

Am citit cu toată atențiunea al doilea articol al D-voastră, publicat în „Adevărul”, din 24 a.c. , cu subtitlul „O punere la punct necesară”, asemenea, „Răspuns unei scrisori a D-lui Căpitan Chabert”, cum și articolul „Cu prilejul unei telegrame” din *Dimineața* din 26 Ianuarie crt., toate în legătură cu asinatele din Durostor și vă mărturisim că nu prea știm ce să înțelegem despre buna D-voastră credință în chestiunea această, în care țineți morțiș să luați apărarea unor oameni din conducerea Durostorului, în frunte cu Tașcu Pucerea, acuzați ca vinovați. Până ce justiția va stabili cu precizie faptele petrecute, ca răspuns la tot ceia ce (sic!) ați afirmat prin scris, credem că e bine și pentru D-v. și pentru opinia publică să citim textul din o broșură, scrisă de D. Ciotti, român –macedonean, comisar de siguranță în Durostor, mâna dreaptă a lui Pucerea.

La înmormântarea lui Eftimie Ciotti, învățătorul român macedonean Caragoga, a rostit următoarele în mijlocul unei asistențe compusă și din cetățeni de origine bulgară.

„Frate Ciotti”, dormi liniștit. Ți-ai părăsit locul natal din cauza unor nemernici, acaparatori de neam. Ai venit în sânul patriei mume, România, fiindcă erai în țara ta. Astăzi datorită țării te scobori în pământ, tu nu ești mort, și ce n-ai terminat, vom sfârși noi.

Fraților!

A muri pentru patrie este glorios, dar mai glorios este, să luptăm contra elementelor rele, dușmane ce cred prin uciderea câtorva din acest colț de țară, se vor mântui de noi.

Știm și avem documente că barbariile lor au întrecut și cruzimea barbară a tuturor popoarelor, cu care am fost în război.

Noi Românii-macedoneni, care cunoaștem perversitatea organizațiilor politice străine și mijloacelor tiranice de care uzează pentru a-și atinge scopurile lor, jurăm aci, pe mormântul fratelui Eftimie Ciotti, că vom lupta cu toată energia, de care dispunem, pentru ca sângele lui să fie răzbutat și ca glasul neamului, al țării și al Regelui, să fie ascultat. Vom lepăda mânușile, ne vom lipsi de mijloacele culturale și civilizate ce le-am întrebuințat până în prezent și nu vom da crezare nici unei vipere, îmbrăcată în haină de cetățean român. Țara i-a primit la sânul ei cu drag, dându-le ospitalitate și drepturi politice egale, (e vorba de cetățenii de origine bulgară n.r.) crezând că are de-a face cu niște cetățeni de încredere.

Nu vom mai sta cu mâinile legate și nici nepăsători și oricare va fi soarta noastră, vom ști să rânduim la prestigiul neamului, tot sângele vărsat până acum. Priviți acum aci în jurul cadavrului printre cei ce au venit să împărtășească durerea noastră, că veți afla destule vipere (cetățeni de origine bulgară, n.r.) ce au venit să verse aci pe mormânt, lacrimi de crocodil pentru a ne înșela și a face să-i credem, că nu sunt părtași la fapte.

Frați! Nici un minut nu trebuie pierdut (sic!) și să nu cedăm până ce nu vom zdrobi cu desăvârșire capul viperei ce zilnic ne mușcă și înveninează, iar voi năpârca veninoase (se adresează asistenței de origine bulgară n.r.) pregătiți-vă un mormânt mai larg și mai adânc, înainte de a vă ajunge uraganul de răzbutare. Sufletul acestui erou zboară acum deasupra noastră și ne cere să ne jertfim pentru binele neamului.

Dumnezeu să-l primească între cei dreپți pe Eftimie Ciotti, iar noi cei rămași să trecem la lucru, la răzbutare.

Nu facem nici un comentariu. Opinia publică va fi însă de acord cu noi să ceară guvernului retragerea din Cadrilater a tuturor celor ce au făcut un asemenea jurământ și care se țin de vorbă, sunt la lucru, la răzbutare în frunte și la adăpostul lui Tașcu Pucerea.

În ce privește diversiunea ce încercați de a face impresie în public că acolo unde au fost asasinați acum cei cinci săteni, ar fi fost omorâți doi soldați români, sunteți într-o gravă eroare. Cei doi soldați au fost numai jefuiți și loviți, iar autorii acestei agresiuni în nici un caz nu au fost cei asasinați și cei 100 de săteni arestați sub bănuiala, de la cari în urma cercetărilor s-a estorcat peste una sută mii lei.

Încă ceva. Broșura lui Ciotti, se vinde cu forța de el însuși tot cetățenilor de origine bulgară.

*

Pentru interesul instrucțiunii judiciare avem obligațiunea morală de a nu mai relata în amănunt tot ce s-a petrecut în plasa Sarsânlar, ca vinovații să poată fi stabiliți complet.

În: *Democrația*. - An 2, nr. 1 (31 ian 1924), p. 2.

~ 1925 ~

12. Cine-s nepatrioții? În jurul colonizărilor din Cadrilater

Un grup de români din Silistra, în cea mai mare parte intelectuali, a înaintat guvernului și factorilor răspunzători, un *memoriu cu privire la colonizările în Dobrogea și Cadrilater*. (s.n.)

Memoriul critică, tendința guvernului de a coloniza Cadrilaterul cu români din Macedonia, pe cari îi tratează ca elemente de dezordine, cu tendință de dominațiune și periculoși siguranței și intereselor superioare ale statului.

Pentru completă edificare, redăm aci, câteva pasagii din memoriul în chestie. Iată-le:

„Acei cari au venit în Cadrilater însă, (macedonenii) neasimilați, cu mentalitate specifică, s' au instalat aci cu hotărârea bine determinată de a pune stăpânirea exclusivă pe ținutul acesta, de a face să răsără în sud-estul României o nouă Macedonie; icoană fidelă a aceleia din sudul Balcanilor, formată de aceleași neamuri turci, bulgari, greci etc. stăpânite de dâșii sub scutul guvernării românești și prin depărtarea elementelor din regat.

Acesta este programul lor, pe care în pofida noastră și pe nesimțite l'au adus în parte la îndeplinire, iar în momentul de față fac toate sforțările ca să-l desăvârșească prin colonizarea județelor Caliacra și Durostor cu mase compacte de aromâni.

De când în fruntea administrației județului Durostor se găsește d.Taşcu Pucerea, macedonean, timp de mai bine de trei ani, s'a realizat încetul cu încetul prima parte a programului, acapararea de către macedonenii a tuturor serviciilor publice prin persecutarea și îndepărtarea românilor din regat, elemente cu totul superioare macedonenilor prin educație, cultură, pricepere și corectitudine.”

Și mai departe:

„Prin colonizare, urmărindu-se naționalizarea populațiunilor de alte neamuri, elementele colonizatoare, trebuie să fie superioare în cultură, să aibă obiceiurile țării, să cunoască limba, să fie oameni de ordine și să fi făcut dovadă supremă a iubirii față de țară și neam.

Aceste calități absolut necesare, pentru ca colonizarea să-și atingă scopul, lipsesc cu totul macedonenilor ce vor a se stabili în aceste locuri, căci ei nu cunosc bine limba, nu sunt oameni de ordine, nu au obiceiurile noastre, nici cultura românească și nici principala îndeletnicire a populației din Cadrilater.

În țara lor macedonenii sunt păstori sunt crescători de turme, comercianți, hangii, samsari și comitații nici de loc plugari și în Cadrilater 90 la sută din populație se ocupă numai cu plugăria.

A doua și suprema cauză este ura activă ce există între populația bulgară și macedonenii.”

Acaparatori? Ce acaparează mă rog, slujbele ori pământurile d-lor avocați, comercianți sau industriași ce au semnat memoriul?

Știm până acum, că numai bulgarii privesc cu ochi răi, colonizările românești în Cadrilater, văzându-se puși în minoritate, față de elementul român și că lupta se dă din partea a tot ce e românesc, împotriva acestora, cari, deși harnici, sobrii și economi cum afirmă memoriul, sunt stăpâniți de un simțământ bine definit, iridentismul ce-l poartă fiecare bulgar în suflet.

Macedonenii comitații, dușmănoși? Desfidem pe revoltații patrioți din Silistra, să ne vorbească de acte de comitagism ori dușmănie, ce le-ar fi săvârșit românii macedonenii!...

Și acum pentru ca să nu extindem discuțiunile la infinit, răspundem tot noi, domnilor cu memoriul:

Nepatrioții, sunteți dumneavoastră. Acțiunea dv. Încurajează acea a iridentiştilor bulgari dobrogeni și le dă motive puternice de sprijinire a cauzei lor, dușmană nouă.

Iată de ce, nu e numai nepatriotism din partea dvs. Ci și o crimă împotriva siguranței statului.

Pe aromâni, trebuie să-i tratăm părintește, nu să le servim injurii calomnioase, ei sunt oameni dârzi, oțeliți în suferințe, destinați a ține oricând piept, uneltirilor inamice în Cadrilater, acolo unde cuțitul bulgăresc stă în slujba societății "Dobrogea" și unde nuclee comuniste și teroriste nenumărate prepară lovituri.

Nu vă vom acuza că ați făcut cauză comună cu dușmanii; actul dvs. îl considerăm însă, puțin serios, ca rezultat al unor conflicte de la individ la individ și inconștient.

Cu aceasta, considerăm chestiunea, pusă la punct.

13. Macedonenii în Cadrilater

Al. Dratski

În articolele anterioare am arătat că pericolul bulgar din Cadrilater, poate fi combătut ori printr-un puternic sistem de pază, ori prin aducerea în Cadrilater, a unui mare număr de coloniști români, care să pue (sic!) în minoritate elementul străin.

Paza instituită în ultimul timp, n-a dat rezultatele așteptate, căci bandele de tâlhari pe de o parte și curentele iredentiste pe de alta, sunt acțiuni puse la cale, în cuprinsul, iar nu în afara județelor Durostor și Caliacra.

Prin urmare, singura cale de stăpânire a acțiunilor acestora e de a se aduce coloniștii români de aiurea, care să joace rolul de străjeri ai ordinii și ai românismului.

De aceea guvernul – și nu trebuie aici să uităm pe d-nii Tașcu Pucerea, prefectul de Durostor, și E. Voinescu, prefectul de Caliacra, care au lucrat în acest sens – a hotărât să aducă din Macedonia 1500 de familii macedonene care vor fi împroprietărite pe terenurile destinate în județele Caliacra și Durostor. Hotărârea guvernului e binevenită în ce privește alegerea românilor macedoneni pentru greaua misiune ce li se incumbă.

Macedonenii, care veacuri de-a rândul și-au păstrat neștirbită credința și neamul în mijlocul prigonirilor, vor ști să apere și în Cadrilater românismul, împotriva năzuințelor străine (s.n.).

Sosirea macedonenilor în Dobrogea Nouă, va însemna încetarea stărei îngrijorătoare ce dănuiește în acea parte a țării, de la război încoace. *Acești oameni dârzi și naționaliști convinși – nu din naționaliști ce fac la noi în țară paradă și afaceri – vor reuși, să înfrângă curentele periculoase, lansate de un popor ce uita că-și datorește independența României, de un popor de oameni muncitori cinstiți dar naivi, încăput pe mâna unor agitatori care-l conduc spre ruină.*

Așa fiind situația, autoritățile române au datoria să se pună cu totul la dispoziția coloniștilor macedoneni, ajutându-i cât mai mult posibil în stabilirea lor la noile vetre.

Salutăm deci cu bucurie, sosirea în mijlocul nostru a fraților macedoneni, cu speranța că pionierii latinătății din țara Pindului, vor așeza temelii noi în această parte a țării care, ca și mărunțelul discordiei din mitologie, e dorită de toți, dar nu poate să rămână decât a României.

În: *Dacia* – An 12, nr. 151 (10 iul 1925), p. 1.

14. Coloniștii în Dobrogea Nouă

de Al. Dratski

Am fost de la început, pentru colonizarea cu populație macedoneană a Cadrilaterului, arătând măsura guvernului în această privință, drept o necesitate reală între restabilirea ordinii în această regiune a țării.

Despre modul cum se vor face însă colonizările, am fost însă prea puțin informați.

Astăzi când prima serie de coloni a sosit în Cadrilater, ni se comunică, despre starea de plâns și decepția noilor veniți, numai după câteva zile de ședere pe pământul nostru.

Venind prin satele județelor Durostor și Caliacra unde au fost îndrumați, coloniștii n-au putut găsi pământurile lor, căci oamenii administrației nu îngrijiseră ca terenurile destinate macedonenilor să fie măsurate și parcelate.

În sfârșit, când au intrat în posesia pământurilor nu sosiseră încă la cooperativele din capitalele de județ, materialele cu care să-și înfiripeze adăposturile, iar acum când lemnăriile și celelalte trebuincioase construcțiilor au sosit, coloniștii mai toți oameni săraci – sunt speculați de populația băștinașă și trebuie să plătească cât nu face transportul acelor materiale, în comunele respective.

Iată deci pe macedoneni, în pragul ernei, în neputința de a-și înfiripa căsuțe și, în perspectivă de a rămâne fără acoperământ.

Ce vor face acești oameni pradă mizeriei și frigului?

Dar și aceștia, își au păcatele.

Venind din regiuni unde au trăit în veșnic conflict cu bulgarii, macedonenii – încurajați și de autoritățile noastre ce au tot interesul să pescuiască în apă turbure – au deslănțuit războiul împotriva populației de origine bulgară – populație care și ea s-a manifestat ostil colonizărilor.

Prin urmare avem perspective frumoase pe de o parte populația macedoneană în completă mizerie, pe de altă parte, războiul țării noastre.

Să mai spere cineva în pacifizarea Dobrogei Noi?

Ar fi prea optimist.

15. Păstorii Pindului

Al. Doinaru

Sgribuliți de frig, înveșmântați sărăcăcios, ținând toiagele păstorești în mâni și întovărășiți de câinii ce le păzeau altădată turmele și de cari n-au putut să se despartă, așa am văzut pe ciobanii de la Pind, pe bordul vasului ce i-a adus deunăzi în Constanța.

Noi ne-am exprimat credința că *acești oameni dârji și păstrători ai latinității în Balcani, vor da o mână de ajutor, întru restabilirea ordinii în Dobrogea Nouă* (s.n.)

Ei, și-au manifestat bucuria că au scăpat de jug străin, și că, între frații lor, vor avea liniște și libertate. Și lor și nouă, bucuria a fost de scurtă durată.

Au sosit coloniștii în Cadrilater, iar populația băștinașă i-a primit cu multă dușmănie. Manifestele în care iridentiștii amenințau cu moartea pe macedoneni și cari au fost împrăștiate în rândurile coloniștilor, avură darul de a reaprinde în piepturile acestora, binecunoscuta ură, împotriva dușmanului lor de secole: bulgarii.

De acolo s-au pornit conflictele și chiar agresiuni, într-un cuvânt un război civil în stil unic.(s.n.)

Când cu alegerile recente de la Bazargic, tot băieții macedoneni au trecut prin zile grele agenții electorali ai diverselor partide au răsărit în mijlocul lor, șoptindu-le fiecare, și încredințându-i că de se vor alege adversarii, li se vor lua pământurile.

Naivii macedoneni, nepricepuți în ale politicii românești, au luat spusele propagandiștilor drept cuvinte de evanghelie și-au purces spre Bazargic ca la război, în coloană de marș. Abia în fața urnelor, au constatat că au fost păcăliți.

Iată ce au devenit macedoneni în Cadrilater!

Cu toții crescători de vite – ciobani – ei au fost aduși în câmpie spre a face agricultură, meserie cu care greu se vor acomoda și au fost alăturați unei populații cu care nu se pot împăca.

S-a comis o mare greșeală. Puteau fi colonizați în regiunile muntoase din ținuturile noi alipite, unde ar fi putut face și păstorie și operă națională, în sânul populației minoritare de acolo, liniștită și muncitoare.

Iar pământurile din Dobrogea Nouă, trebuiau date plugarilor iobagi de peste munți, singurii cari – necunoscând antagonismul dintre român și bulgar le-ar fi putut impune prin blândețe, bulgarilor.

La pacifizarea ținutului Dârostorului, s-ar putea ajunge prin multă docilitate și răbdare, căci e mai ușor a se impune unei populații cu civilizație înaintată, decât masselor bulgare cari, prin forța împrejurărilor – au rămas încă semibarbare.

În: *Dacia*. – An 12, nr. 291 (30 dec 1925), p. 1.

16. Privire retrospectivă asupra mișcării culturale din C/onstan/ța (III)

de C..P. Demetrescu

[...] Pentru marele număr de membri ai cercului/ literar Ovidiu n.n.,/ ne trebuia o sală încăpătoare, lucru rar de tot în Constanța.

Sălile școalelor ne-au fost refuzate din capul locului și în așa fel, că ne-a tăiat pofta pentru totdeauna pentru o nouă încercare. Prin urmare, trebuia să căutăm să închiriem undeva vre-o sală mai încăpătoare și la îndemâna membrilor.

Lucrul era foarte ușor de zis, dar prea greu de realizat. Chiria, ca chiria, am fi făcut și noi rost, dar unde să găsești sala ce ne trebuia.

Comitetul cercului, ne întruneam noi, de bine de rău, pe unde puteam: Când pe la hanul călugărilor, când pe la hotel Monastir, când la hotel Belle -Vue... dar nu puteam reuși să găsim un local, pentru a ne stabili sediul cercului.

Norocul însă ne-a venit într'ajutor.

Cam în același timp luase ființă din inițiativa lui Petru Vulcan, o Societate a Românilor Macedoneni sub președinția lui Tănase Dabo, cu scopul de ajutor mutual.

Această societate închiriasse un local pe str. Traian, peste drum de tipografia Albania de azi, unde avea două camere spațioase, de cari nu se slujeau decât la epoci destul de rare.

Vulcan, ca președinte al Cercului nostru, și secretar al Societății Macedo-Română, trată cu această din urmă și reuși să ni se cedeze una din camere, putând profita de ambele camere pentru adunările noastre, contribuind și noi cu o chirie de 30 lei lunar. Era cam mult, ce-i dreptul, dar în fine, aveam local, relativ spațios, în centru și deci la îndemâna membrilor.

Afară de aceasta, Societatea Macedo-Română compusă din membrii mai cu dare de mână decât noi, își procurase și un mobilier oarecum chiar luxos; așa că pentru noi, această cooperare, ca să zic așa a fost binevenită.

Prin urmare iată-ne instalați în cuibul nostru, unde aduserăm și cele două dulapuri – destul de mari – ce ne dăruise venerabilul Șerbănescu, care tocmai lichidase magazinul său de galanterie și să retrăsese din comerț.

Acest vrednic negustor român – rara avis pe atunci – entusiasmat de mișcarea noastră ne-a dat cele două dulapuri în cari încăpeau aproape o mie de volume.

Bibliotecarul nostru Simionescu, Mitică, cum îi ziceam noi, și-a și început imediat activitatea. Chiar a treia zi după instalarea noastră îl văd venind cu un om, care purta un geamantan plin cu cărți, pe cari le donase el cel dintâi, cercului.

Mare bucurie pe noi, și exemplul său fu repede imitat, așa încât, la vre-o săptămână câteva sute de cărți se răsăteau deja în rafturile dulapului, deși – față de mărimea mobilei, păreau un strop într'un vas enorm și acum visul lui Mitică era să vadă cele două dulapuri pline cu cărți.

Ne-am pus pe lucru în această direcție, lansând un prim apel către toți iubitorii de bine, către autori, editori, etc. prin care ceream să ni se doneze cărți pentru biblioteca noastră, *prima bibliotecă din Constanța și chiar din Dobrogea (s.n.)*.

Ce răsunset a avut apelul nostru, este deajuns să spun că, în mai puțin de trei luni de zile, unul din dulapuri era complet plin, iar celălalt pe jumătate, și cărțile curgeau zilnic pachete, pachete, de prin toate unghiurile țării, așa încât bietul bibliotecar începuse să simtă greul, și noi chiar recunoscuserăm necesitatea de a-i da un ajutor.

În acest timp, fratele său, St. Simionescu, Fanache, își puse pielea în saramură, cum se zice și uzând de creditul de care se bucura pe piață, înzestră cercul și cu mobilierul necesar: scaune, birouri, mese de ședințe, dulapuri, etc. așa că acum nu mai eram atât de săraci. (va urma)

În: *Dacia*. – An.12, nr. 142 (28 ian 1925) p. 1.

~ 1926~

17. Cronica Silistrei

Duminică s-a inaugurat în județul Durostor primul sat de coloniști macedoneni aduși în această parte în timpul guvernului liberal.

Noul sat poartă numele de „Frășari” și e situat la 18 km sud de Silistra.

La solemnitatea inaugurării au participat d-nii: **Dr. Busuiocescu**, subsecretar de Stat, **Iuliu Valori**, prof. universitar, **Bujeniță**, Președinte de tribunal, **Ghibănescu**, prefect, **Lala**, deputat și decanul baroului Silistra, inspectorii generali **Comârzan** și **Flor, Th. Alexandrescu**, cons. Agricol, col. **Cristescu, Iucri Ali**, senator, **Tașcu Pucerea** cu d-na, fost prefect, **Tașcu Statu**, primar, căp. **Popescu** cu d-na, **Papahagi, Dr. Toia, Enășescu, Afus Memet Osman, Muftin Memet Fehmit, Teodoru etc.**

A urmat un banchet dat în aer liber, favorizat de un timp admirabil.

În tot timpul banchetului a fost o veselie fără seamăn. Coloniștii au cântat și au jucat doine și dansuri naționale.

S-au primit telegrame din partea d-lor miniștri: **Goga, Lupaș, Trancu – Iași, Berlescu, G-ral Panaitescu, Episcopul Gherontie, Richard Franasovici, Pîrvan, Pangrati, maior Ionescu – Sinaia.**

În urmă s-au expediat telegrame M.S. Regelui și d-lui prim-ministru.

În: *Dobrogea Jună*. - An, 22, nr. 244 (5 nov 1926) p.1.

18. Cuvânt înainte / la apariția gazetei /

Dobrogea de sud a fost încorporată regatului român în urma păcii de la București, din iulie 1913 ca o compensație datorită nouă pentru împărțirea Macedoniei, locuită în bună parte de elemente românești, între Grecia, Serbia și Bulgaria. Cât timp Macedonia a fost sub ocupație turcească noi nu puteam râvni decât la o autonomie a ei, din clipa însă când a fost împărțită între popoarele creștine din Balcani, pline de vitalitate a căror naționalism de stat guvernul nostru l-a socotit cu drept cuvânt ca un pericol de deznaționalizare pentru elementul românesc, din acea clipă problema imigrațiunii Macedo-Românilor s-a pus și deci, ca consecință (sic!), a unui teritoriu în care ei să fie colonizați [...].

Pentru realizarea acestui țel socotim că statul român trebuie în primul rând să recurgă la rezerva de elemente românești din afara granițelor sale, elemente pe care le amenință deznaționalizarea prin forță.

Vom lupta deci pe față pentru imigrațiunea Macedo-Românilor, în această provincie, destinată încă din 1913 ca un viitor al lor.

Vom cere totodată să fie colonizați aici și Români din lăuntru granițelor regatului pentru ca să creăm în această regiune o conștiință românească curată care să topească patriotismul provincial....

Acțiunea Românească în Durostor. – An 1, nr. 1 (iul 1926), p. 1.

19.

Insertiuni

Costică Păsculescu

Domnule Director,

Coloniștii macedo-români veniți de aproape un an în colțul acestei țări fără să-și dea cineva osteneala să le arate cum trebuie muncit pământul, ca unii care nu au cunoștințe cât de puține asupra agriculturii, locuitori băștinași, nu voiesc a îndruma pentru că pământurile date le-au servit lor de pășune.

Într-una din zile trecând pe la locurile lor de unde am văzut un plug arând, la niște pământ virgin și de aveau 3 perechi de vite la plug și vreo 8 persoane pe lângă plug totuși nu puteau să are. Împins de curiozitate m-am dat jos din căruță și ca unul ce am fost o serie de ani ad-tor de moșie am vrut să aflu cauza. Plugul deși era nou ferul care tăia brazda a fost ascuțit rău și slăbit din șurupuri, după care le-am arătat și am stat mai mult de vorbă cu ei, am aflat de la ei că așa îi învață locuitorii bulgari să are, le-am spus că rău îi învață.

Subsemnatul mi-aș lua obligația când am timp fără nici o pretențiune materială a le arăta modul cum trebuie

să muncească pământurile ce li s-au dat să nu fie lăsate sterpe și să ducă roadele cuvenite pentru că astfel pierd timpul de pomană și sunt expuși la mizerie.

În: *Curierul Silistrei.* – An 1, nr. 6 (1 sep 1926), p. 2

~ 1928 ~

20. Semicentenarul Dobrogei și românii macedoneni

Dr. Pucerea I. Tașcu, Deputat de Durostor

O zi mare, o zi istorică va rămâne ziua de 28 octombrie 1928 pentru neamul românesc de pretutindeni. Ea simbolizează și oglindește 50 de ani de muncă rodnică, de jertfe pe toate tărâmurile pentru transformarea pustiului dobrogean de altă dată, în mănoasa, productiva și frumoasa Dobroge de azi.

Iar fericiții ce vor supraviețui până la 1978, ziua mare a neamului „Centenarul Dobrogei” vor putea vedea marea deosebire între ziua de 28 octombrie 1928 și 28 octombrie 1978.

O ramură din fiii neamului, colonii lui Traian, acum 1822 de ani au trecut Dunărea în munții Pindului și Plaiurile Macedoniei.

Aceștia sunt Românii macedoneni de azi, cari în 1878, erau ca și frații lor dobrogeni, raiale turcești.

Astăzi acești frați îndepărtați colonii lui Traian, mândri vor defila alături de frații lor liberi ca ... Colonii lui Mihai. (sic! n.n.)

Ei azi în haine de sărbătoare, haine dure și grele ca și suferințele lor, port „Roman” ca și tradiția lor, vor trece mândri în carul alegoric al coloniștilor macedo-români, iar alții înșirați în falanga frățească de flăcăi coloniști din toate timpurile a „României întregite”.

Vor trece veseli și cu inima plină de recunoștință către frații lor liberi, cari s-au gândit să salveze de veci, măcar o parte din cei amărâți și vitregi ai soartei, să poată trăi sub cerul liber al Patriei mume „România Mare” a tuturor românilor.

Ei vor defila azi, mândri și bucuroși alături de frații lor coloniști din regat spre a face un legământ sacru și frățesc, că ei și copiii lor vor fi strajă neadormită și zid de oțel la frontiera Dobrogei, până în vecii vecilor.

Iar copiii lor încuscriți și înrudiți în 1978 să joace hora centenarului Dobrogei în jurul „Monumentului de reanechiune a Dobrogei” inaugurat azi de părinții și frații lor.

În: *Dacia.* – An 15, nr. 231 (28 oct 1928), p. 1.

~ 1929~

21. Între noua și vechea situație. O punere la punct necesară

De la venirea la cârma Statului a actualului guvern, cari a adus liniștea și ordinea în Cadrilater, ca și în restul țării, mafia liberală din Durostor – cari și-a văzut secate izvoarele veniturilor enorme, provenite din abuzurile și furturile practice sub oblăduirea guvernanților de atunci, prin presa locală (ziarele „Românul”, „Viitorul Silistrei” și „Acțiunea Românească”), susținută și de presa liberală din București (ziarele „Universul”, „Viitorul” și „Ordinea”) caută să creeze, în opinia publică din toată țara, prin larma ce face, o atmosferă

absolut nejustificată asupra unei presupuse situațiuni intolerabile din Cadrilater, ce s-ar fi creat, prin măsurile luate de actualul regim (național-țărănesc, n.n.).

Situația e disperată pentru hoți.

Desigur, situația din Cadrilater este disperată, dar nu pentru populația locală, nici pentru coloniștii macedoneni sau regățeni ci este disperată - într-adevăr pentru câțiva hoți și asasini, cari (sic!) au știut să inducă în eroare buna credință a lui I.I.C. Brătianu, făcându-l să -i creadă buni patrioți români.

Acești șarlatani politici au căpătat puteri discreționare, de la guvernele liberale și averescane, pentru a „naționaliza” acest ținut numai prin metodele practicate de ei.

Jafuri, înscenări, asasinate.

Această bandă de hoți, având puterea politică, în mână, timp de 10 ani, a jefuit și a terorizat prin asasinate și înscenări permanente, populațiunea băștinașă, compromițând, prin sistemul lor balcanic de administrație, civilizația țării noastre, în fața lumii întregi și creând, presei mondiale, motive ca să critice , în permanență.

(...)

Specularea coloniștilor macedoneni

În special, profitând de sentimentele coloniștilor macedoneni – conducătorii liberali și averescani ai județului Durostor și Caliacra, fiind de origină macedo-română - i-au speculat pe acești nenorociți, precum urmează:

1. Prin schimbul de drahme, pe care le-au avut când au venit în țară ;
2. prin depunerile de peste 40 de milioane lei, ce coloniștii le-au depus la băncile unde erau cointeresați membrii bandei, care erau și sunt și conducătorii băncilor;
3. prin încasările de tot felul de sume pentru organizarea și susținerea diferitelor comitete, așa zise „pentru apărarea intereselor coloniștilor” (enigmatice comitete!);
4. prin scutirea de facerea serviciului militar obligatoriu;
5. prin acordarea diferitelor permise și autorizații, spre a-și putea exercita coloniștii profesiunile sau meseriile lor speciale;
6. prin obținerea de la Stat a dreptului exclusiv de cumpărare de pământuri în Dobrogea Nouă conform legii speciale;
7. prin sistemul delegațiunilor prin București, pretextând nevoia intervențiunilor în favoarea coloniștilor;
8. prin intervenții la diferite autorități locale , în chestiuni cari frizau codul penal și pe cari fapte coloniștii le-au comis , sub sugestii și prin încurajarea acestor excroci;
9. prin diferite intervenții la consiliul agricol local, condus de un membru principal al acestei mafii, N. Ulani, adus și susținut special, la consilierat , pentru acest scop;
10. prin strângerea recoltei și arenzilor, ce se luau, în mod samavolnic, de la locuitori, sub pretextul de a ajuta coloniștii;
11. prin fondurile acordate de guvern pentru stârpirea bandelor de tâlhari, spre garantarea liniștii coloniștilor;
12. prin fondurile acordate de guvern pentru coloniși, fonduri încasate și nedistribuite, etc., etc.

În: *Democrația*. –An 6, nr. 6 (20 apr 1929), p. 1

22. Un protest al coloniștilor macedo-români din județul Durostor

Coloniștii din centrele Aidemir, Frașari, Babuc, Cocina, Suneci, Baitagin-Nou, Cainargeaua –Mică, Sarsânlar, Tatar – Atmagea și toți fărșeroții din părțile Albaniei și Macedoniei Centrale, colonizați în Cadrilater, precum și toți acei care cunosc familiile: Ciufecu, Ballamaci, Dima și celelalte familii ce au luptat pentru menținerea graiului românesc în acele părți, protestează cu toată energia, înfierează și consideră ca ingrați și răi voitori elementului românesc, colonizat în Cadrilater, pe toți acei care iau în bătaie de joc calomniind și terfelind prin toate pamfletele și fițuicile ce apar în județul Durostor și Caliacra, precum și în unele ziare din Capitală cum de ex. „Viitorul” și „Ordinea,” numele acestor familii mai sus citate, precum și a celorlalte ce au ajutat și contribuit la întărirea elementului românesc în Peninsula Balcanică.

Aceste familii au fost stâlpii neclintiți ai graiului românesc; au înfruntat cu bărbăție toate persecuțiunile Fanarului și Sultanilor din Constantinople pe timp de mai bine de 60 de ani. Membrii acestei familii și-au sacrificat tot avutul făcându-și datoria până în ultimul moment (s.n.).

Grație acestor vașnici luptători și apărători, a ajuns Românul să fie cunoscut și stimat ca element românesc de sine stătător și cu sentimente pronunțate românești, iar glasul lor să fie ascultat în toată peninsula Balcanică. Trebuie să se știe că tot lor se datorește de s’a trecut cu buretele asupra trecutului de tristă memorie, atunci când frații noștri cu titlul de grecomani, stinghereau și se opuneau în contra propagării graiului românesc, omorând peste 700 capi de familie, notabilități naționaliste.

Azi acești frați sunt adăpostiți la sânul patriei mame, România Mare, alături de toți ceilalți frați români.

Avem regretul că acești frați rătăciți, încă persistă în acuzare, calomniere, degradare și desconsiderare a tot ce a fost român naționalist.. – *Iarăși avem regretul că se găsesc și unii frați regățeni cari, necunoscând starea sufletească din mediul frământat și sbuciumat al Peninsulei Balcanice, caută și scrie prin ziarele mai sus citate din Capitală, cuvinte ce desvâlue rănilor trecutului și aduc vrajba între frații macedoneni* (n.n.). Îi rugăm să cunoască și să țină minte că tot românul din Macedonia și Albania, trebuia să facă și pe păzitorii satelor, adică „Armatoli” ceia) ce era o fală și un renume pentru acela care era și șef sau căpitanul satului, urmărind bandele grecomane (uneltele grecilor).

Spre a putea să răzbunăm și să ne menținem graiul românesc, facem totodată și pe dascăli răspândind astfel prin cărți aduse din patria mamă, frumoasele sentimente românești.

Familiile *Culețu, Nastu, Manole, Bațu, Ciufecu, Dima, Popescu, Chiacu, Balamaci, Cocea, Docu, Piti, Carabină, Coleșu, Bichi, Vangheli, Hertu, Verusi, Miau, Teze, Curumi, Tața, Dragali, Pitu, Mustaca, Bindela, Bici, Pagazi, Pranu și Muși.*

În: *Democrația*. - An 6, nr. 28 (20 dec. 1929), p. 2.

23. Vizita domnului I. Mihalache în Cadrilater

[...]

Cuvântarea D-lui / Gheorghe / Ceia - Delegatul Macedonenilor

Pentru prima dată în viața mea iau parte la un banchet cu adevărat românesc. Emoția mea e prea mare pentru a putea reda în cuvinte bucuria sufletului meu care pentru prima oară e mulțumit că toți frații noștri, ai tuturor, cari rătăceau înstrăinați departe de pământul scump lor, se găsesc pe plaiurile României.

Am fost întotdeauna în mijlocul lor și atunci când n-am mai putut rezista silnicilor am fost delegat de a pleca la București spre a prezenta guvernului, de pe atunci un memoriu, în care am expus trista situație a fraților mei macedoneni, adăugând că singura soluție este de a ne așeza în România.

Am prezentat același memoriu și șefilor de partide și singurul care mi-a promis tot sprijinul a fost D-l Iuliu Maniu. D-sa mi-a spus textul: „În programul nostru este scris că nu vom lăsa nici un român în afara granițelor țării sale”.

Dar, a adăugat D-l Iuliu Maniu, dacă guvernul actual – care e drept e format din buni români – nu vă va satisface doleanțele Dvs. din cauza unei lipse de chibzuire să aveți răbdare până vom veni la putere și vă vom acorda deplină satisfacție.

Cuvintele D-lui Iuliu Maniu s-au adevărat în totul. Am sosit în țară, am suferit, am fost tratați ca cei mai degradați oameni și a trebuit să vină guvernul D-lui Iuliu Maniu pentru a ne acorda mulțumirea sufletească după care eram atât de însetați.

Domnii Miniștri Mihalache și Mirto cum și D-l Prim Ministru Maniu mi-au promis că vor trimite pentru soluționarea acestei probleme pe cel mai loial și cumsecade om , ce-l au.

Acest om a fost D-l N. Lupu Kostaky care nu a înșelat speranțele miniștrilor săi și a reușit a câștiga și simpatiile tuturor, aci în Cadrilater.

Vă mulțumesc din suflet Domnule Comisar al Guvernului în numele tuturor coloniștilor macedoneni și vă rog să-mi permiteți să vă urez ani mulți și fericiți pentru a putea alina și în viitor cât mai multe suferinți și dureri ale celor mulți.

În: *Voința*. – An 1, nr. 5 (25 dec 1929), p. 3.

~ 1930 ~

24. Din aportul intelectual al românilor macedoneni

N. Batzaria

Acum câțiva - ani, la un congres pe care Liga Culturală îl ținea la Timișoara, dl. Prof. **N. Iorga** a declarat că, *ținându-se seama de numărul lor, românii macedoni sunt, printre toți românii, cei care au dat un mai mare contingent intelectual(s.n.).*

Pentru multă lume, afirmația aceasta ar părea mai degrabă ca o măgulire sau ca expresiunea unui sentiment de o deosebită simpatie pentru ramura cea mai necăjită a neamului românesc.

Când este vorba de ramura macedonilor, frații din regat știu doară că macedoneni au fost mitropolitul Șaguna și poetul Bolintineanu.

Însă aceste două nume nu justifică afirmația d-lui N. Iorga despre însemnătatea aportului intelectual și cultural al românilor din care face parte și scriitorul rândurilor de față.

După cum cu o singură floare nu se face primăvară, tot nu se pot trage asemenea concluzii din faptul că românii macedoneni au dat 2 oameni de seamă.

Deci adevărul este că N. Iorga are dreptate, ceea ce mă voi sili să arăt în treacăt în spațiul restrâns care îmi stă la dispoziție.

Precizez însă că e vorba despre aportul intelectual și cultural adus numai românilor. Fac preciziunea aceasta, deoarece contribuția culturală, intelectuală și civilizatoare dată de românii macedoneni popoarelor vecine ca sârbii, grecii, bulgarii etc. este așa de importantă și de multilaterală, că ea nu poate fi arătată, nici în rezumatul cel mai succint, în cadrul unui articol, cum este articolul de față [...].

Dacă Mitropolitul A. Șaguna, omul căruia Biserica și în genere, neamul românesc din Ardeal îi datorește așa de mult, a fost de origine română macedoneană, din părțile Ardealului și Banatului.

În legătură cu această informațiune să mi se permită o amintire personală.

În 1920, pe când cutreieram comunele din județul Bihor în ... de ce n-aș spune-o? în propagandă electorală, am fost și în comuna Irșilind, situată la o mică distanță de granița cu Ungaria. O comună care mi-a rezervat o surpriză în ce privește situația populației.

Locuitorii ei vorbeau o parte limba maghiară, iar o altă parte limba ruteană. Aparțineau însă cu toții aceleași confesiuni: erau greco – catolici așa cum sunt românii din Ardeal, cei uniți cu biserica de la Roma.

Însă limbile maghiară și ruteană nefiind recunoscute de Papă ca limbi liturgice, slujba în biserică se făcea în limba română de către preot român. Aceasta încă din vremea stăpânirii maghiare.

În anul 1920, preotul român căruia m-am adresat era un bătrân foarte simpatic, om de cultură, solidă și posedând o bibliotecă bogată și aleasă.

Și îmi zise:

„Suntem amândoi de aceeași origine macedoneană, pentru că eu sunt nepotul episcopului COVACIU, de fel din orașul Neagoștea (Nova AUGUSTA) din Macedonia și care a făcut pentru românii uniți din părțile Bihorului ceea ce Șaguna a făcut pentru românii ortodoxi din Ardeal. Românismul din aceste ținuturi îi datorește regretatului episcop Cavaciu menținerea sa”.

Dar în Ardeal, aproape nu exista oraș sau localitate mai de seamă, unde bisericile să nu fi fost făcute de micile, dar foarte harnicile colonii de macedo români.

Cităm ca exemplu, că singurii români care au izbutit să se așeze în orașul Cluj și să clădească acolo prima biserică română, au fost românii macedoneni.

În Banat, unde relativ – românii macedoneni au fost mai numeroși, rolul lor a fost chiar mai important. O parte din ei, așezându-se definitiv acolo, au dat Banatului cărturari și elemente de seamă în toate direcțiunile.

O altă parte (din ei), a trecut în vechiul regat. Urmașii de astăzi ai acestor români n-au decât o vagă amintire de originea lor macedoneană.

Însă, un criteriu care nu dă greș pentru a le constata vechia lor obârșie, este terminațiunea în *a* a numelor de familie: NASTA, DJUVARA, DODA, DONA, PAPANA, PAPALICA etc.

De asemenea, precum am relevat fapta într-un articol apărut acum câțeva vreme, dacă românii macedoneni au dat Ardealului pe Șaguna, să nu se uită că un călugăr macedonean călugărul NICODIM – sfântul NICODIM – a fost acela care a organizat viața monahală în Muntenia, că o altă față bisericească venită de peste Dunăre – patriarhul NIFON – a organizat clerul de mir și că marele mitropolit DOSOFTEIU, netăgăduit un român macedonean a tradus în limba română cărțile de slujbă și a introdus limba română în biserică.

*

Dar contribuția românilor macedoneni pe tărâmul strict cultural și literar merită să rețină atenția și să fie cunoscut.

Iată, acum, când se vorbește așa de mult de necesitatea unei mișcări culturale în masele poporului, amintim că în această direcție omul care a făcut el singur mai mult decât zeci de școli la un loc și a făcut-o să fie sprijinit de cineva a fost scriitorul popular și cel dintâi folclorist român Anton Pann un român macedonean fără puțință de tăgadă.

Să mai amintesc că printre poeții Ardealului, neuitatul Șt. O. Iosif este deasemenea din părinți macedoneni, precum tot o origine macedoneană are și familia d-lui Octavian Goga.

Ca să mai citez un nume scump amintirii românilor macedoneni amintesc de martirul cauzei naționale Ștefan Mihăileanu – oare cum o fi fost vechiul lui nume de familie? – profesor, publicist distins și autor al unui dicționar al dialectului macedo-român.

Și în Bucovina elementul macedonean a dat oameni de seamă.

(va urma)

În. *Buciumul*. – An 1, nr. 2 (15 feb1930), nr. 3, p.

3.

(II)

Venind la intelectualii macedoneni, cari sunt în viață, relev mai întâiu că universitățile noastre au avut și astăzi mai mulți profesori distinși, aparținând ramurei macedo-române.

Iată, de exemplu, câteva nume: d-nii C. Dissescu, M. Djanaca – ce bine reprezintă d. M. Djanaca ca fizic tipul traco-iliric! – I. Caracostea, I. Valoari, G. Murnu, Cezar Papacostea, Th. Căpidan, etc.

Dar prin opera lor literară și științifică, cărturarii macedoneni au o contribuție de valoare netăgăduită.

Am înșirate pe biroul meu de lucru mai multe lucrări de ale acestor frați ai mei. Cercetându-le, mă simt năpădit de un sentiment de duiosie. Sunt lucrări de ale aceluia dela cari am învățat întâiu cartea românească, sunt lucrări de ale aceluia cu cari ani de zile am fost coleg de școală și de clasă și de cari mă leagă o veche și nedezmintită prietenie și sunt lucrări de ale aceluia cari mi-au fost elevi.

Iată, de pildă, o lucrare interesantă și bine documentată asupra Albaniei. Autorul ei este d. Dum. Abeleanu, un fiu al Pindului și un inimos luptător al cauzei naționale din Macedonia, am învățat eu carte românească la modesta școală primară din comuna mea de naștere.

Simt o imperioasă datorie de al asigura și pe această cale de sentimentele mele de neștearsă recunoștință.

În: *Buciumul*. - An 1, nr. 6 (15 mar 1930:) - nr. 7 (22 mar 1930), p.

3

~ 1932 ~

25. Colonizarea. Fapte și oameni

Românul [Redacția]

Menirea ei, de a forma centura de apărare națională la granița de sud (s.n.) se îndeplinește din zi în zi.

Coloniști ce-au părăsit plaiurile și căminurile străbune, de care-i lega un șir de secole, împinși de dorul sacrei libertăți, *formează azi legiunile de gardă națională, legiuni ce afirmă românismul și-l apără cu prețul sângelui lor (s.n.)*

Promotorilor colonizării, acelor mari și voinici apărători ai cauzei naționale, în frunte cu profesorul Murnu, Grădișteanu, Noe, dr. Tașcu Pucerea, Gh. Zuca, Hagi Gogu, Ciotti etc. li se datorează mult respect și multă ascultare.

Dar și marelui român, Lupu Kostaki, acela care zi în zi desăvârșește marea operă a colonizării i se datorește de asemenea respect.

Coloniști, portretul d-lui Lupu Kostaky trebuie pus în locul de cinste, lângă icoană, în casele voastre.

Dacă cineva a spus că recunoștința se întâlnește cu binefacerea numai în ceruri, voi să dovediți că știți să fiți recunoscători.

Și acum în preajma anului nou 1933 să strigăm cu toții: Trăiască părintele coloniștilor LUPU KOSTAKY.

În: *Românul (Silistra)*. - An 5, nr.50 (31 dec 1932), p.2.

26. De ce coloniștii nu simpatizează cu Partidul Național Țărănesc din Durostor?

Meglenitul

1. Pentru că sosind noi coloniști, autoritățile naționale țărănești i-au lăsat să stee sub cerul liber în frig și le-au murit copiii.

2. Pentru că treimile care le fuseseră date spre folosire, li s-au luat și dat bulgarilor iredentiști.

3. Pentru că, s-au numit în administrațiile comunale numai bulgari, iar românii au rămas pe drumuri.

4. Pentru că, atunci când pe sala prefecturii județului interesele conduc pe români aceștia sunt lăsați să aștepte iar bulgarii intră ca la ei acasă.

5. Pentru că atunci când se produc atacuri de bande de comitagii, autoritățile și Clubul Național-țărănesc, aruncă în spinarea românilor, că ei ar fi înfăptuitorii.

Pentru că, în timpul țărăniștilor PENCOF (Ștefan) este ca guvernator al Durostorului.

În: *Românul (Silistra)* – An 5, nr.49 (16 dec 1932), p.2.

27.

Aspecte românești din județul Durostor

de Constantin Noe

[...] În centrele unde coloniștii macedoneni locuiesc laolaltă cu regătenii înțelegerea între ei este perfectă. Toate stăruințele adversarilor românizării Cadrilaterului de a vârf și de a întreține zăzării între aceste două categorii de români au rămas zadarnice. Români și de o parte și de alta au înțeles care li este interesul și dincotro vine primejdia.

Politica de partid a produs ici colo dezbinări nu între macedoneni și regăteni, ci fără deosebire. Preocupări de întâietate, alimentate de pătrunderea partidelor la sate, dau naștere la discordii regretabile.

Dar chiar în centrele cele mai contaminate în fața problemelor mari când necesitatea o cere, rivalitățile cedează ca prin farmec.

Criza care bătuse peste tot nu i-a cruțat nici pe coloniști. Ea a fost pentru dâșii cu atât mai gravă cu cât i-a găsit în plin proces de așezare și de instalare, când aveau de făcut față unor cheltuieli excepționale.

Ea nu le-a putut însă înfrânge avântul.

Cu moralul lor extrem de ridicat prin faptul trecerii de sub jugul străin în țara lor, și printr-o muncă energetică și pricepută au reușit să-i tempereze mult loviturile.

În primul rând ei au variat felul culturilor introducând cu succes și pe o scară din ce în ce mai mare, cultura bumbacului. Datorită lor s-au introdus și dincoace de Dunăre semințele de bumbac din Macedonia, care s-au dovedit mai aclimatizabile aici. La acestea se adaugă extragerea uleiului de consum din floarea soarelui, a siropului din pepeni verzi ș.a.

Profitând de înlesnirile care li le oferă terenul, paralel cu agricultura, ei se îndeletnicesc și cu oile. Nu este gospodărie care să nu aibă cel puțin 10-20 de oi, având astfel asigurate untul, brânza, laptele, lâna pentru haine, velințe și scoarțe precum și ceva bani din vânzarea mieilor.

Evident acest tablou nu este peste tot așa de trandafiriu. În drumurile noastre am fost întâmpinați și de coloniști amărâți, care se luptă din greu cu mizeria, dar nu din vina lor. Oamenii sunt veniți, unii încă din 1930-31 și nu li s-au dat încă loturi sau nu li s-au dat loturi complete (sic!).

Purtați în fiecare zi pe drumuri, amăgiți și nesocotiți ei așteaptă zadarnic de ani de zile, să înceteze calvarul, la care sunt supuși fără nici o rațiune. ...”

În: *Țara Nouă*. An 1, nr. 6 (mai 1933), p. 85-89.

28.

O comoară a neamului

Nicolae Iorga

În marginea Silistrei am văzut eu, cu prilejul „Congresului Ligei Culturale”, o comoară, o adevărată comoară care nu e destul de prețuită a neamului nostru.

În Frașari, în Aidemir, unde s-au așezat câteva sute din miile de români macedoneni neamestecați cu nimeni, păstrând străvechiul tip iliro-roman, o curiozitate și o mândrie a etnografiei balcanice (s.n.), am văzut case mari, frumoase larg clădite, bine împărțite, cu odăi de oaspeți, mobilate ca la orașe, cu încăperi deosebite pentru dormit, pentru ținut copii, pentru bucătărie, cu grădină de flori și cu începuturi de livadă. Dar mai ales i-am văzut pe dâșii și pe dâsele, reprezentanții unei rase care n-a fost supusă nici o dată, politic și social, care, pe baza privilegiului păstrat de-a lungul secolelor, a stat drept în fața oricui. *Oameni de credință și de vitejie, călăuz ostași, ctitori de orașe, străbători de țări și mari creatori.*

I-am primit ca pe niște pribegi, când ei sânt invitații noștri, și i-am tratat uneori ca pe niște miluiți, când (ei) nu știu ce înseamnă mila nimănu. (s.n.).

E vremea să se înțeleagă ce sânt așezările lor: cetățile noastre la granița cea mai primejduită dinlăuntru chiar.

Iar dacă dintre ei câte o păreche ar vrea să se desfacă din comunitățile lor strânse, nu poate fi mai bun învățător de gospodărie inteligentă și demnitate omenească prin satele noastre unde sunt încă atâtea brațe încrucișate și frunți deprinse a se pleca oricării încâlcări, decât dâșii.

În: *Românul* (Silistra). – An 6, nr. 63 (24 iun 1933), p. 1

29.

Coloniștii macedo-români

Stancu Brădișteanu. *Director G-ral în Ministerul Instrucțiunii Cultelor și Artelor*

Dintre toți Români, care locuiesc azi între granițele scumpei noastre țări, cei mai necăjiți au fost și sunt frații noștri veniți din Macedonia.

Viața lor până la venirea în România, a fost o permanentă luptă, zi și noapte, cu dușmanii lor etnici. Ei au trebuit să-și apere, cu prețul vieții lor, persoana și averea lor.

Din cauza acestor împrejurări, fiecare român macedonean a trebuit să fie și a fost un luptător dârz, un adevărat erou.

Macedo-românii sunt cei mai patrioți sufletește și cei mai buni pentru colonizarea și întărirea granițelor noastre, în special spre Bulgaria (s.n.).

Acesta este un adevăr atât de evident, încât nu știi ce să crezi despre cei cari nu înțeleg sau nu vor să înțeleagă acest lucru.

Interesele mari ale statului cer, ca să facem toate înlesnirile acestor frați, dându-le pământ suficient, case, vite și instrumente agricole.

Merită aceasta!

I-am văzut pe coloniștii macedo-români la cuiburile lor de vulturi ai neamului românesc.

Le exprim aici toată admirația mea. Dreptate li se va face, nu numai lor, dar și fraților români rămași în Macedonia, împărțită între atâtea state.

Dorim să avem cât de curând pe toți frații în iubita noastră Românie.

În: *Românul* (Silistra). - An 6, nr.62 (18 iun 1933), p.1.

30.

Macedo-românii sunt tot români

Toma VLĂDESCU

Să ne uităm puțin peste îndepărtatul Cadrilater și să privim cât mai atent oamenii de acolo. Al Macedonenii aceștia nu seamănă prea mult cu noi...

Nu știi ce... Un fel aparte ca și amintirea lui Șaguna, care s-a împărțit atâta de generos, îi apropie mai mult de transilvăneni. O delegație, câțiva din acești minunați români îndârjiți eu i-am văzut astăzi chiar în redacția noastră unde pentru a doua oară mi-au făcut cinstea să vină să mă vadă și să-mi vorbească de stările de acasă și de tristețea de la ei. *Sunt bărbați voinici, cu ochi duri cari știu să amenințe și să roage în același minut, iar glasul lor, de un patetism măsurat, e toată povestea de suferință și de durere a celor mai nenorociți români. Dacă ne-am înduioșat pentru acei nobili mosafiri (sic!), n-a fost totuși în atenția și în admirația pe care le-au meritat de la noi niciun strop de milă dezonorantă și care ar jigni pe drept, splendida lor mândrie (s.n.)*

Macedo-Românii știu să trăiască în ținuturile lor, în aceste îndepărtate colțuri de țară blestemată parcă de un înfricoșat destin și de criminala nepăsare a politicienilor de la oraș.

Dușmanul din partea locului al macedo-românilor se chiamă (sic!), mi se pare Pencof, un bulgar ajuns deputat la București, individ suspect cu multe chestiuni delicate, discutate nu prea demult într-o ședință sgomotoasă a Camerei. Pencof, firește, are dușmani acolo pe toți români, dar administrația se pare că îi e prietenă!...

Macedo-românii se apară cum pot și se bucură de atenția constantă a d-lui profesor Murnu și a altor intelectuali de București (s.n.).

Un ziar „Românul”, condus de un fruntaș local, d. Dumitru Ciotti, înregistrează de două ori pe lună protestarea lor. Cu aceste sărace elemente, cu amintiri de multă suferință și cu multe speranțe mai ales, ei și-au organizat acolo o viață colectivă, a lor, românească. E splendidă rezistența lor!

În: *Românul* (Silistra). - An 6, nr.67 (12 aug 1933), p.1.

31.

Doliul coloniștilor

Frați români și coloniști

Apărem în doliu, că cele întâmplare în comuna Sarâ-Nebi și Carageat, unde 6 români macedoneni, coloniști nevinovați cu nimica, au fost măcelăriți de comitagi bulgari trimiși de reprezentanții societății V.D.R.O. ne-a sângerat inimile și ne-a îndurerat sufletele. Istoria nu cunoaște un popor mai barbar lipsit de cea mai elementară umanitate, ca vecinii noștri de la Sud. Atrocitățile săvârșite de aceste fiare asupra soldaților noștri răniți, sau prizonieri la Turtucoaia, vor rămâne nepieritoare în sufletele românilor și cea mai rușinoasă pată în istoria descendenților canibalului ASPARUH. Ziua de 9 octombrie 1933, va rămâne pentru toți români macedoneni, de oriunde ar fi ei, o zi de doliu, căci în această zi a curs sânge nevinovat, în țara lor mamă, de la 4 copii minori și doi mari patrioți, răpuși de gloanțele cele de la Sofia.

Dar, tot această zi o vom considera și ziua răzbunării...

În ziua de 9 octombrie o bandă de comitajii compusă din 20 inși, sub conducerea lui Șt. Buduganoff, ... au atacat casa colonistului Stere Tugearu cu focuri de armă și carate, omorând doi nepoți ai lui Șt. Tugearu și pe fiul acestuia după care s-au îndreptat către Bei Bunar, la kilometrul 55 ajungând la șosea și întâlnind un convoi de căruțe cu macedoneni care veneau cu lemne din pădure spre CARAGEAT, au tras în plin, omorând 5 inși dintre care 4 copii între 15-18 ani,

Frați Coloniști,

Nu plângeți pe morți, voi ați dat atâtea jertfe pe altarul românismului în Macedonia unde aceeași barbari au vărsat mult sânge românesc fără a vă descuraja. Victimele de astăzi sunt garanția noastră pentru lupta pe viață și moarte ce va trebui începută cu curaj contra acestor tâlhari care profită de noblețea acestui stat, ajuns în bună măsură să fie condus de străini.

Noi nu vom trage la răspundere decât pe reprezentanții acestei societăți criminale care trăiesc pe teritoriul românesc nestingheriți de nimeni, ajungând unii din ei deputați în parlamentul acestei nenorocite țări. N-am reacționat până acuma spre a nu indispuie guvernul, crezând că prin mijloace civilizate să ne putem apăra avutul, CINSTEA ȘI VIAȚA.

Cu regret însă constatăm, că guvernul este impasibil și tratează cu mănuși pe acești Huni sau că este imprudent ori îi lipsește curajul. Cuțitul a ajuns la os și va trebui din lipsă de alte mijloace, să întrebuițăm metoda „Dinte pentru dinte” sau mai bine zis la acțiunea barbară va trebui să reacționăm barbar. ... Ei știu bine că pentru un purice suntem în stare să ardem plapuma. Coloniștii nu au fost aduși aici ca să fie pradă bestiiilor bulgare într-un stat de 18 000 000 locuitori.

În: *Românul* (Silistra). - An 6, nr.71 (13 oct 1933), p.1.

32.

Atacurile din Cadrilater

Spre documentarea cititorilor noștri care vădesc un interes tot mai mare pentru suferințele și jertfele românilor din Dobrogea Nouă în luptă cu dușmanul din lăuntru și din afară, susținut de inconștiența politicianismului național, „Țara Nouă” a trimis la fața locului colaboratori ai săi care o pun în măsură de a prezenta o expunere completă a celor petrecute.

No. anterior fiind tipărit înainte de a ne fi parvenit expunerea, o redăm astăzi precum urmează:

În cursul lui Septembrie a.c. jandarmii întâlnind o bandă de comitajii care mergea spre localitatea Sarânebi, au deschis focul asupra ei. Banda s-a retras dar jandarmii au putut prinde pe unul dintre bandiți, anume Petroff, care fiind luat de scurt cercetat și interogat, a declarat că Organizația Revoluționară Internă Dobrogeană din Bulgaria a reînceput acțiunea teroristă și că în curând vor fi executați o sumă de fruntași macedoneni între care și bravul colonist Stere Tugearu din satul Sarânebi. Împotriva acestui colonist se mai făcuseră încercări de atentare, dar întotdeauna administrația locală, alcătuită din creaturile politicianilor bulgari sau unele bulgărești, au căutat să deruteze cercetările dând atentatelor alt colorit. Mărturisirile banditului Petroff, prin care dânsul arată că viața lui Stere Tugearu este amenințată mai mult decât a oricărui altul, nu au rămas necunoscute. Ele au fost înregistrate și în coloanele ziarelor din Capitală: „Universul”, „Dimineața”, „Calendarul” ș.a.

Sub impresia acestor mărturisiri, autoritățile din județul Bazargic, au fost determinate a trimite în satul Sârnebi o patrulă de jandarmi cu misiunea de a face față unui eventual atac al bandiților.

Cu o zi înainte de se produce atacul, însă, jandarmii au fost ridicați spre a merge să facă o cercetare într-un sat vecin, unde locuitorii bulgari înscenaseră o ceartă, cu scopul, poate, de a atrage patrula într-acolo și de a lăsa câmp liber bandei la Sârnebi.

În seara de Luni 9 Octombrie, pe la ora 8, banda înconjoară casa lui Tugearu, care nu se întorsese din sat. Familia: soția, doi copii și o fată, a putut închide ușa. La încercările bandei de a forța ușa copilul cel mai mare a lui Tugearu a ripostat prin focuri de revolver.

Bandiții au răspuns prin salve dese.

Copilul în vârstă de 13 ani însă nu s-a intimidat. Pitit într-un colț, acoperit de aripi de zid foarte înguste deoarece, deoparte era ușa, iar de alta o fereastră, prin care bandiții trăgeau focuri încrucișate. El a continuat să riposteze cu un sânge rece admirabil căutând să nu risipească în zadar nici un glonte neavând decât o singură încărcătură.

Bandiții, intimidați de curajul acestui copil-erou, au încetat focul și au aruncat câteva bombe și grenade prin ferestrele casei.

Grenadele au explodat rănind pe colonistul Nicolae Tugearu al cărui picior a fost complet sfărâmat, pe copilul Stere Adam Gheorghiuță care a murit după extragerea bucăților de proiectile și pe fetița Marușa Tugearu.

Între timp Tugearu care a aflat de cele ce se petrec la casa lui, a avut curajul să alerge în ajutor și, înarmat cu un revolver, în care nu era decât un singur cartuș, a tras un foc, punând pe goană banda.

În retragere bandiții au dus cu ei calul lui Tugearu și pe servitorul lui.

În drum spre frontieră, bandiții, întâlnind un convoi de coloniști, au tras asupra lui, au rănit patru dintre dâșșii iar pe unul din ei, Nicolae Pârjoiu l-au lăsat lovit mortal.

În cele din urmă coloniștii, neavând arme, s-au predat, după care au fost bătuți și chinuți în chip îngrozitor. Acestea se petreceau tocmai în ziua când d-l N. Titulescu, ministrul României se afla la Sofia.

Ca răspuns la aceste atrocități ordinare, d-l Gr. Gafencu, șef politic al partidului național-țărănesc din jud. Caliacra, însoțit de parlamentarii bulgari, în loc de a ordona autorităților civile și militare din județ cercetări se vede pentru descoperirea complicilor, în loc de a dispune arestarea primarilor, a guarzilor comunali bulgari din localitate și a tuturor aceluia care puteau fi bănuți de găzduitori și colaboratori ai teroriștilor, adresa guvernului somată ca să ceară d-lui Titulescu ca el să intervie la Sofia pentru ca cei din Sofia să ne apere de bande.

Pentru completarea nemerniciei trebuie (sic!) să spunem că, deși banditul Petroff ce fusese prins cu câteva săptămâni înainte, prin mărturisirile sale, indicase ca complici o sumă de locuitori bulgari, procesele verbale prin care se făceau aceste mărturisiri au fost modificate, spre a nu expune cercetărilor pe cei compromiși care erau oamenii partidului de la putere.

Crimele bandiților au făcut să clocotească de revoltă tot ce este suflet românesc în județul Bazargic. Coloniștii din toate părțile județului s-au adunat în capitala județului cu prilejul înmormântării și au cerut prefectului Tipărescu să ia măsuri și anume:

1. Anchetă severă pentru a stabili vinovăția organelor care n-au luat măsuri de pază pentru oprirea atacurilor; 2.) Carauale străine să fie înlocuite cu coloniști; 3) Înlocuirea cu români a funcționarilor de origine străină din Cadrilater; 4) Distribuirea a câte 6 puști și muniții la toate satele.

Intelectualii macedoneni din Silistra au trimis ziarelor o telegramă în care cer reînarmarea coloniștilor, îndepărtarea primarilor bulgari și domiciliu forțat rudelor comitagiiilor din Cadrilater.

De altă parte Societatea de Cultură Macedo - Română se pune în mișcare ținând o întrunire de protestare în comun cu alte societăți culturale și patriotice iar studențimea universitară face manifestații de stradă și la legația Bulgariei.

Bandele de teroriști, tari pe concursul populației complice, acoperită la rândul ei de o administrație selecționată ad-hoc de Țoncii și Pencofii, care stăpânesc județele Durostor și Caliacra, își continuă isprăvile!

În noaptea de 13-14 octombrie, o bandă de 10-15 comitagii, săvârșește 2 atacuri. Primul în satul Văltoarea din comuna Răcari, asupra colonistului Gh. Bolerică. După ce l-au maltratat pe colonist și pe soția lui, au plecat luând bani și obiecte casnice. Al doilea atac s-a dat în satul Ismail din comuna Carapcea Jud. Caliacra, dar fiind simțiți de jandarmi după o luptă de o oră, comitagii s-au retras spre frontieră. În noaptea din 14-15 Oct. aceeași bandă apare în satul Sever Rădulescu (Caliacra) pătrund în casa colonistului N. Marzavan, unde, găsim numai pe mama acestuia, i-au tăiat urechea, și au lovit-o cu cuțitele. Strigând după ajutor, au venit caraualele Gh. Pascale și S. Marin care însă au fost dezarmate și rănite cu focuri de armă.

La 16 Octombrie o altă bandă atacă postul de la moara „Klurd Ali” de lângă satul Caraacii Mari, comuna Bei Bunar (Durostor), unde au legat pe doi oameni de acolo, cerând informații asupra colonistului M. Popescu din acel sat. La 19 Oct. d-l G. G. Mironescu, cu d-l general Uică (comandantul jandarmeriei) și general Stângaciu (Directorul Siguranței) și A. Călinescu, au hotărât trimiterea unui inspector administrativ în Cadrilater care să coordoneze și să controleze acțiunea autorităților administrative din Cadrilater, să se sporească unitățile de jandarmi și grăniceri de la graniță.

Concluzii. Până acum, afară de banditul Petroff, care a fost prins mai mult printr-o întâmplare (putem zice neplăcută pentru administrația județului căreia nu i-au convenit mărturisirile lui) și care, încercând să fugă, a fost ucis, n-a mai fost prins nici un bandit. N-a fost arestat nici un complice.

În schimb 5 macedoneni sunt arestați și zac în temniță sub odioasa acuzare că ar fi violat toți o bătrână din satul Conac, unde s-au găsit obiecte și corpuri delictive care indică întovărășirea anumitor locuitori cu banda.

Această monstruoasă acuzare de viol colectiv pusă în căruța unor oameni de o severitate și puritate de moravuri care nu le-a fost contestată până acum nici de dușmanii cei mai neîmpăcați, arată cât de adânc este înfiptă rădăcina bulgarizmului în anumite organe din județele Dobrogei Noi.

Astfel, ca rezultatul ororilor comise în contra românilor în Țara Românească de către bulgari, avem numai arestați români. Nici un criminal bulgar prins, nici un complice bulgar arestat.

Au dreptate să plângă bulgarii după d-l Gr. Gafencu și echipele lui.

În: *Țara Nouă*. - An 1, nr. 12 (nov 1933), p. 186 - 190;

33. Români macedoneni în Dobrogea – Nouă

de I. Simionescu
Membru al Academiei Române

Frământările istorice din ultimul timp, zguduiri atât de intense și întinse, au adus o nouă variație etnică în partea locului. Prind a se așeza tot mai des harnicii și energicii macedoneni, din generațiuni deprinși să răzbească greutățile venite și de la natură ca și de la oameni, mai îngăduitoare din partea naturii decât a oamenilor.

Ce curioasă este puterea atavică! Macedonenii veniți în țară după război, ar fi găsit oriunde loc larg de așezare, în Moldova ca și în Basarabia, unde ar fi servit drept izvoare de radiare a energiei omenești. Prin ei s-ar fi ajuns la o educație a mulțimii domoale, mai mult „Lasă-mă să-te-las”, când e vorba de răzbit prin viața reală.

Nu! Macedonenii și-au ales drept popas locurile din sudul Dobrogei. O înclinare lăuntrică îi oprește de la o trudă nouă, necesară adaptării la condițiunile de câmpuri întinse, pe cei crescuți în asprimea munților și a pădurilor.

Îi atrage mai ales felul mediului omenesc poate fără să-și deie seama.

Vreau să arate ce pot săvârși, acele neamuri care la ele acasă erau gata să-i sugrume. De aceia se trag mai mult în această parte a țării, care aduce aminte prin amestecul etnic de părțile sudice ale Peninsulei Balcanice.

În acest chip, de curând împeștrițtura etnică din sudul Dobrogei s-a mărit prin aromâni voinici, înalți la statură, cu energie în căutătură și cu mișcări agere. Pe lângă fesurile turcilor, bernevecii largi în fund ai bulgarilor, se vede îmbrăcămintea ce pare bizară, de aba albă, în zilele de sărbătoare, numai fireturi negre, cu pantaloni strâmți pe pulpă, brăie late și mintene până la genunchi.

Cei așezați prin târguri s-au apucat repede de negustorie. Printre firmele cu nume străine se văd și altele, din nou zugrăvite, cu nume românești. Unul a deschis ceainărie, altul a acaparat repede negoțul cu lână. Cei de la țară s-au pus cu toată dorința muncii, la lucrul metodic al pământului.

Răsuflă voioși în libertate și trag brazdă cu voie bună, mulțumiți de viața nouă ce li se deschide în cale; sunt siguri de biruință prin destoinicia pusă la încercare în condițiuni mai prielnice decât aiurea.

În : *Tribuna Durostorului*. – An 3, nr. 1-3 (apr-iun 1934), p. 33.

34

Colonizarea Durostorului

P. Dimitriu, subrevizor școlar

Această mare problemă națională, își are începuturile prin anul 1925.

După ce guvernul de atunci studiase problema foarte amănunțit, hotărâse punerea ei în aplicare.

Pentru aceasta se cerea un om, care aici, pe teren, trebuia să lucreze cu mult suflet și cu mult tact, pentru că era o operă uriașă de care se legau multe interese de stat.

Printr-o fericită întâmplare, prefect al județului Durostor în acel timp, era d-l Dr. Tașcu Pucerea.

Animat de cele mai frumoase gânduri, dotat cu o putere de muncă rar întâlnită la un om, având concursul guvernului și a oamenilor de bine de aici, d-sa pornește la lucru.

În toamna anului 1925, sosește primul transport de coloniști macedoneni. Ziua sosirii, s-a transformat din inițiativa d-lui Dr. Tașcu Pucerea, într-o adevărată sărbătoare națională.

Toți cei din Silistra, care au simțit românește, în frunte cu șefii de autorități, cu steaguri și cu muzică militară, au ieșit în întâmpinarea fraților noștri macedoneni, care mânați de chemarea sângelui, veneau la sânul patriei mume.

Și a fost un sacrificiu această venire a lor aici, pentru că pe acel timp, Cadrilaterul era cutreierat în lung și-n lat de bande de comitații bulgari, care se dedau la cele mai cumplite crime și jafuri, împotriva funcționarilor și puștinilor români, cu tendința bine determinată, ca să creeze o atmosferă insuportabilă și astfel funcționarii să părăsească această provincie (s.n.)

Se știe precis că la un moment dat, funcționarii începuseră să părăsească satele și a trebuit ca o echipă formată din mai mulți intelectuali în frunte cu d-l dr. Tașcu Pucerea, să cutreiere hotelurile din Silistra spre a-i convinge pe acești funcționari, prin vorbe și sfaturi, să se reîntoarcă la posturile lor, deoarece guvernul a luat măsuri, etc., etc.

De aceea spun că frații noștri macedoneni făceau un sacrificiu venind aicea și într-adevăr venirea lor se poate compara foarte bine cu o jertfă ce au adus țării lor, pentru că după cum cei de aici ne-am dat jertfa noastră pentru înfăptuirea idealului național, tot așa și frații macedoneni și-au dat jertfa lor, împeștrițând satele Cadrilaterului cu morminte proaspete, victime ale banditismului bulgăresc.

Prin venirea lor aici, ei au românizat Cadrilaterul, l-au liniștit, spre a-l reda în această formă patriei lor, după cum soldatul în război, l-a cucerit, spre a-l realipi patriei.

Acest început din 1925, a fost încununat de succes.

În primăvara anului 1926 alte transporturi de frați macedoneni au sosit, primiți la fel de bunul prefect Dr. Tașcu Pucerea.

Personal mergea acest om, de care istoria Cadrilaterului, va vorbi cu venerație, în fiecare centru destinat colonizării și lua măsurile necesare, pentru găzduirea sosiților, pentru intrarea lor imediată în posesia lotului de colonizare, etc., etc.

Este interesant de a aminti, acea jertfă făcută de acest om pentru centrul Frașari.

Coloniștii sosiți în acest centru, au început imediat construcția locuințelor și aveau nevoie în acest scop de material lemnos de la un depozit de cherestea din Silistra, dar nimeni nu vroia să le dea pe credit.

Atunci d-l Dr. Tașcu Pucerea, ridică material pe socoteala sa, în valoare de 1000000 lei pe care-l distribuie acestor coloniști.

Gestul său românesc a făcut puternică impresie atunci și încă și astăzi se pomenește de el.

Am arătat toate acestea nu cu scopul de a ridica pe un om, ci pentru că cei care au venit mai târziu pe aceste locuri, să știe precis cine este adevăratul ajutător al coloniștilor și cine este părintele colonizării Durostorului.

Mai târziu Ministerul Agriculturii prin direcția colonizării, prin O.N.A.C., a luat asupra sa această operă, ajutând pe coloniști la construcția caselor, etc., etc.

Astăzi pe rezervele Statului se găsesc colonizați un număr de 6600 coloniști, pe o suprafață de 65000 ha. Și se mai găsește liberă încă o suprafață de 200 ha.

Dintr-o statistică făcută de mine personal, reiese că aici, în Durostor, se găsesc în acest moment, 94 centre de coloniști cu un număr de 4569 familii și 17 576 suflete de coloniști, români macedoneni și români regăteni.

(Urmează tabelul cu fiecare centru de coloniști și numele familiilor împrorietărite)

În: *Tribuna Durostorului*. - An 3, nr. 1-3 (apr- iun. 1934), p.35.

35.

Neamul românesc din Macedonia

În decursul istoriei sale, neamul românesc a suferit mult. Puține popoare din lumea aceasta, care să fi îndurat un calvar mai lung și mai sângeros. Despărțiți de veacuri de-a rândul, trăind sub dominațiuni străine el a știut să sufere, a știut să rabde a știut să lupte și a știut să învingă.

Care popor oprimat, a avut tăria morală și conștiința națională atât de trează să-și păstreze limba, să nu-și piardă credința să nu-și piardă datina și să rămână în picioare viguros și falnic, mândru și demn de originea lui latină?

Provinciile românești veacuri de-a rândul au stat departe de aripa protectoare a patriei mume, au avut de îndurat mari și grele necazuri sub stăpânirea străină. Însăși mica și eroica Românie, dintre Carpați și gurile Dunărei, formată din cele două mici principate despărțite atâta amar de vreme Moldova lui Ștefan și Muntenia lui Mircea a avut de luptat și suferit așa cum n-a suferit nici o țară și așa cum a știut să spere și să învingă România lui Ferdinand cel brav și loial.

O singură provincie care ne-a trimis pe Șaguna în sufletul căruia trăiește trează, dârză credința națională, a râs de fericire cu un ochi și a plâns și plânge amar cu celălalt.

A vibrat de fericire și a participat cu întreaga ei ființă românească atunci când s-a proclamat marele act istoric, al marelui ideal național, comprimând cu adâncă și inconsolabilă durere, regretul tragic al imposibilității geografice de a-și contopi pământul cu pământul sfânt al patriei întregite. E Macedonia acel pământ zbuciumat al celei mai zbuciumate ramuri din poporul lui Traian, izolată de restul neamului, care și-a întregit hotarele. Macedonia a rămas departe de trupul patriei contopite. Noi cei din România Mare să nu uităm. Ar fi o adevărată crimă națională, cu atât mai mare cu cât poporul macedo-român nu-și va uita niciodată originea și va trăi mereu cu ochii ațintiți spre pământul sacru al patriei îndepărtate pe care nu o va putea renege și nu o va putea trăda niciodată.

Noi, cei din zona liberă și mărită să căutăm să îndulcim viața fraților noștri din Macedonia, Pind și Meglenia, să le ștergem lacrimile din ochiul care plânge.

Poporul acesta brav și cu minte, cu un așa de mare suflet românesc, merită să trăiască și să ne cinstească numele pe acele meleaguri îndepărtate, în acel conglomerat de naționalități, în acel vulcan de frământări cu aspirațiuni opuse, sprijinindu-l să se situeze în fruntea celorlalte fracțiuni naționale, ca o călăuză civilizatoare, ca o santinelă a latinității în extremitatea orientului balcanic.

În: *Românul* (Silistra). - An 6, nr.89 (15 iun 1934), p.1, 2.

Bravo, bulgari! Noi românii dormim!

Află că guvernul bulgar a luat măsura de a reduce și îndepărta din serviciu pe funcționarii de origine română. Așa s-au înlocuit mai întâi învățătorii, magistrați și alți funcționari mai mărunți din Valea Timocului, Vidinului și Macedonia bulgară unde trăiau mase compacte de români.

Ba s-a mers așa departe, probabil pentru a se face economii cetățenilor bulgari de origine română, încât unora li s-a interzis portul național, iar altora li s-a rupt pur și simplu hainele ce purtau numai pentru motivul că aveau totul național român.

În timp ce aceste întâmplări, se petrec la vecinii noștri, guvernul român fără al preocupa cele întâmplare, a început o serie de numiri de învățători bulgari în județul nostru [Caliacra. n.n.].

În: *Românul* (Silistra). – An 6, nr. 89 (15 iul 1934), p. 2

~ 1935 ~

37. Serbările Ateneului Popular – Silistra. Continuitatea românilor față de revizionism – conferință ținută de D-l Pericle Papahagi

Continuitatea românilor față de revizionism, a fost expusă cu multă competență de d-l Pericle Papahagi, directorul liceului de stat și membru al Academiei Române. D-sa ne-a dus prin negura vremii și ne-a fixat asupra începuturilor limbii românești, care a fost unitară și cu, continuitate desăvârșită. A vorbit în special de epoca dintre secolul al III-lea și al IX-lea, când s-au format limbile romanice: Franceza, Spaniola, Italiana și tot atunci limba românească.

D-l Papahagi, revoltat și doritor de harță chiar cu Isus Cristos, dacă ar fi spus că originea noastră nu este latină,, a demonstrat cu exemple de declinări și conjugări franceze și române care au rămas aceleași, pe care limba strămoșească latină le întrebuițea în Dacia.

În această privință, conferențiarul nostru a amintit în treacăt și de influențele slave etc. asupra limbii românești, pe care după teoria „Circulației cuvintelor” lui Hasdeu, n-au nici o importanță.

Criticii unguri și chiar savantul ceh Cihac, care a colecționat de o parte cuvintele străine și de alta cele latine care, intră în compoziția limbii românești, au mințit când au tras concluzii răutăcioase asupra continuității limbii românești și ... și dacă ar fi fost pe scenă lângă D-l Pericle Papahagi, nu știm zău dacă i-am mai fi scăpat teferi din mâinile D-sale.

În definitiv publicul asistent a fost pe deplin satisfăcut de interesanta conferință a d-lui Pericle Papahagi.

În: *Semănătorul român* . – An 3, nr. 53 (16 februarie 1935), p. 1.

38.

Învieirea

de N. Batzaria

Un articol căreia, pentru ceea ce voiam să arătăm în cuprinsul lui, i s-ar fi cuvenit, poate, mai bine un titlu mai lung „*Învieirea Mântuitorului și continuarea pătimirii neamului nostru din Macedonia și din Pind*”(s.n.).

Și acesta este tristul adevăr. Deocamdată continuă și dăinuește pentru noi, „Săptămâna Patimilor”.

Neamul nostru continuă să urce calvarul durerii și suferinței.

Fără să fim momiți de laude de sine, putem spune că suntem un element român înzestrat cu multe însușiri. Suntem înzestrați cu însușiri solide și prețioase. Avem în noi inepuizabile rezerve de energie. Suntem dârzi la muncă și curajoși la luptă. Suntem cumpătați în trebuințele noastre, feriți de vicii moleșitoare, cinstiți în cuvânt dat și respectoși de angajamentele ce le luăm.

Trecând de atâtea veacuri în împrejurări vitrege ni s-a ascuțit mintea și s-a dezvoltat în noi spiritul de întreprindere, precum și puterea de a trăi prin noi înșine, de a ne croi singuri drum în viață.

Tot din cauza împrejurărilor în care ne-a fost dat să trăim, naționalismul nostru e mai puternic afirmat, e mai viu și mai activ.

Tot așa cum e puternică între noi credința creștină, dragostea și respectul pentru religia noastră ortodoxă.

Așa suntem noi, Românii din Pind și din Macedonia care am dat atâtor țări vecine sau mai îndepărtate atâtea oameni, care au făcut și fac lauda și mândria lor.

Iată, fiindcă în aceste zile gândul nostru se îndreaptă mai mult spre lucruri în legătură cu credința și cu Biserica noastră creștină, reamintim fraților noștri din România, că noi nu le-am dat numai pe nemuritorul Șaguna.

Le-am dat mult mai multe: se nu se uite, de pildă, că un călugăr venit din Macedonia – sfântul Nicodim – a pus bazele de organizație a vieții mănăstirești.

Să nu se uite că un Patriarh venit, de asemenea, de peste Dunăre – Patriarhul Nifon – a organizat clerul de mir și că un Român Macedonean marele mitropolit Dosoftei a tradus în limba română cărțile bisericești și a introdus în biserică slujba în limba română.

De aceea, spunând iubiților mei frați, vitejilor și necăjiților coloniști din Cadrilaterul nostru „Hristos a înviat!” cuprind în această urare și urarea pentru o cât mai strânsă și mai frățească unire între toți Românii Macedoneni.

În: *Românul*. - An 7, nr. 108, (27 apr 1935), p.1.

39.

Frați coloniști,

Gh. Murnu. Prof. Universitar - Membru al Academiei Române

Grija noastră cea de toate zilele e soarta voastră. Ne gândim zi și noapte cum să vă asigurați buna voastră stare, dar și în același timp, cum împreună, toată suflarea românească din Dobrogea, să vă faceți un mănunchi, un bloc, de care să se spargă orice valuri de ură și dușmănie.

Singura putință de a vă apăra și a vă asigura viitorul, este solidarizarea, înfrățirea voastră. Lăsați dușmăniile și frământările dintre voi și întoarceți spatele oricui vine să vă dezbine (s.n.).

Nu ascultați pe nimenea, care vă cheamă la hora scârboasă a partidelor.

Voi sunteți în țara aceasta printre pușinii care nu se gândesc numai la ei, ci la marile interese ale statului și neamului românesc.

Voi sunteți o mare speranță a tuturor Românilor buni. Acolo unde sunteți ați înfipt steagul neamului și acolo veți triumfa, dacă veți uni și veți lupta solidari.

Noi vom fi cu toți ai țării, devotați pe viață și moarte aceluia care stă deasupra tuturor și conduce destinele românismului.

În: *Românul* (Silistra). - An 7, nr. 108 (27 apr 1935), p. 1.

40.

Încetățenirea noastră

Gheorghe Merca

În ziua de 21 septembrie, am fost convocați la Silistra în piața Păcii, ca în prezența d-lor Miniștri ai Justiției și Agriculturii, să depunem jurământul de credință către țară (Țara care ne-a primit cu brațele deschise din pribegia amară de mii de ani și ne-a pus la locul sfânt al Dobrogei, în Dristorul lui Mircea cel Bătrân, reunit prin jertfa de la Tutucaia, unde ostașii români cu vitejie au înroșit valurile Dunării albastre).

Ziua acesta frumoasă, solemnă, neuitată pentru noi Macedo - Români, scormonește trecutul, ducându-ne înapoi în noaptea timpului depărtat unde vedem prin față, defilarea satelor noastre pustiite de gospodării de odinioară, fumegând melancolic în trista lor singurătate .

Dincolo de Balcani, în zarea Pindului dureros, munții, frumoșii munți, văile, fermecătoarele văi, acele plaiuri pline de povești, trăiesc, numai au la sânul lor păstorul Aromân cu turmele de oi și cavatul ciobanului care jelea, rostogolind stâncile de veacuri și fagii de vrajă și durere.

Acele vremuri au dispărut, acele locuri numai există, sunt niște frumoase visuri de tristețe (la care nu-ți vine a te mai deștepta). Și dacă freamântul fagului de unde întâia dimineată soarele am văzut, dacă vuetul și glasul văilor spumoase unde am crescut, nu le mai auzim, s-avem mângâierea aceasta, frați coloniști, că în schimbul acestor dureroase aduceri aminte, auzim veșnic, *dulcea limbă Românească*.

Și dacă primăvara de acolo a murit pentru noi, avem în schimbul acestora verdele suspinător al locurilor noastre Dobrogene. Vom trăi liber în patria visată de unde am plecat cu Aurelian, stăpânind pământurile strămoșilor noștri, frământat mai târziu cu sângele tinereții sacrificate în războiul pentru întregirea neamului Românesc.

Trebuie s-o cunoaștem, s-o cunoască și multă altă lume că noi n-am venit aci la pomană, ci la împlinirea unui fapt istoric și a unei datorii sfinte.

De astăzi încolo suntem și cetățeni ai României noastre, la care jurăm cu sufletul, că o vom apăra până la ultima picătură de sânge.

În: *Semănătorul român*.- An. 3, nr. 69-70 (1 oct 1935), p.1.

~ 1936~

41. Zece ani de colonizare

D. Ciotti

În ziua de 19 aprilie 1936, se împlinesc zece ani de când puii de șoimi de pe plaiurile Macedoniei au sosit și-au pus piciorul pe pământul stăpânit altădată de Mircea cel Mare.

Se împlinesc zece ani de când românii din toate părțile Macedoniei, Megleniei, Banatului, Munții Radosto, și Maramureșului, ascultând de glasul înțeleptului și marelui om de stat Ionel I. C. Brătianu (acum urcat între cele veșnice) au venit în sânul Patriei-mume și s-au stabilit pentru totdeauna în acest colț de țară, Dobrogea de Sud sau Cadrilaterul.

Au răsărit ca din povești mândre sate și gospodării, în locurile unde acum zece ani bandele de comitajii bulgari, mânate de șovinism neînțeles și mânate de atotputernicia de la Sofia, căutau să intimideze, să distrugă, să alunge elementul românesc. S-au așezat aci, acei români oțeliți la suflet și pregătiți pentru a înfrunta orice greutate, veniți din locurile unde veacuri de-a rândul au știut să se lupte și să iasă învingători, cu tot soiul de dușmani, păstrând limba și obiceiurile strămoșești.

Și-au înfipt aici stindardul românismului, punând baza zidului de granit la granița de sud a României, pentru ca dușmanii să știe că aici stau de pază șoimii încercați ai României, și că, caută cu ochiul ager către ceruri pentru ca dușmanul să nu poată trece și să fie lovit de moarte, dacă i-ar trece prin gând să încerce numai odată să atingă acest patrimoniu strămoșesc scump nouă tuturor.

În: *Românul* (Silistra). – An 8, nr.128 (18 apr 1936), p. 2

42. Mare serbare românească în comuna Livezi

Români!

S-au împlinit zece ani de când românii macedoneni au fost colonizați în județul nostru.

Au venit din Macedonia unde, în decursul veacurilor au păstrat datinile strămoșești cu toată vitregia soartei, rezistând tuturor dușmanilor și au fost colonizați aci de către guvernele Țării Românești, ca împreună cu ceilalți coloniști frați ai lor, să păzească cu piepturile lor viteze, granița de sud-est a țării și să românizeze vechea stăpânire a lui Mircea cel Bătrân.

Împlinirea unui deceniu trebuie sărbătorit cu tot fastul cuvenit.

În acest scop s-a hotărât ca sărbătorirea să aibe loc în ziua de Duminică 19 Aprilie 1936, în comuna Tatar Atmagea (Livezi) la care vor participa, pe lângă autoritățile județene și întreaga suflare românească din județ.

Comitetul de organizare al sărbătoririi aduce la cunoștința celor ce vor să participe că le pune la dispoziție gratuit, mijloacele de transport, având angajate automobile, cari vor pleca spre Tatar Atmagea, în dimineața zilei de Duminică 19 Aprilie crt. din orașul Silistra.

Ziarul „Românul” invită cu toată căldura întreaga suflare românească din județ să participe la sărbătorirea a 10 ani de la așezarea coloniștilor macedo-români în Cadrilater sărbătorire care simbolizează temeinica așezare românească în acest colț de țară.

În: *Românul* (Silistra). - An 8, nr. 128 (18 apr 1936), p. 1.

43. Biografia mea – pentru urmașii și prietenii ce s-ar interesa de acel ce va fi dus de veci dintre ei

Petru Vulcan

Născut la anul 1869 în Târnova-Vilaetului Monastir, fost imperiu al Turciei europene, din tatăl Dimitrie și mama Maria, născuta Darvinga, de origine aromâna.

Lui răposatu tată meu îi ziceau de familie *Pitu Cugeabașlu*, adică Primarul comunelor unite: Magarova, Târnova, în care calitate a servit 15 ani. Mama i-a supraviețuit doar 3 ani și la anul 1874 ne părăsește și ea minori și anume: pe sora mea Fanca, cam de 7 anișori iar pe mine de 5 ani. De aci rămân pe seama tușei mele Zița, sora tatei cea mare, care îmi poarta de grije până la vârsta de 11 ani, anul 1879, data când absolv cele 4 clase primare în limba greacă, căci abia la 1880 iau ființă instituțiile noastre de cultura națională în Monastir, când se întemeiază și liceul românesc de sub direcțiunea mult regretatului Apostol Mărgărit, fost inspector școlar.

La anul 1880, în urma unei telegrame a tușei Elena din Hinova, lângă Turnu Severin către soră-sa Zița din Monastir, cea dintâi ruga pe Zița să-i trimeată pe Petrache ali Marie (rudele îmi ziceau *Petrache ali Marie*) –

căruia doresc să-i dau instrucție românească și să-l "pricopsească", îi telegrafia tușa Lena soră-si Zița din Monastir.

Într-o carte poștală cu data de 1 Ianuarie 1880 îi fac cunoscut cu un elan eroic, că voi veni cât de curând și-i mulțumeam respectuos pentru nobila intențiune ce o are față de mine, de a mă instrui în limba natală și pentru prima oară când scriam cuiva, am semnat cartea poștală *Petru Vulcan*, în loc de Petre Ghinu. Tușea a zâmbit, văzându-mi semnătura și și-a zis: cine știe sub influența cărei cărți mi-am substituit titulatura familiei de Ghinu prin cea de Vulcan.

N-am făcut aceasta nici cu premeditare, nici sub povața cuiva, ci instantaneu, mi s-a fixat în minte Vulcan, parcă l-aș fi prins din sborul vremii eterne și de aci încolo nu l-am mai slăbit; trebuia trudă, trebuia răbdare, trebuia muncă, încredere în sine, având și voința, ca să-l fixez, să-l fac cunoscut în țară, în Macedonia, pe care am părăsit-o și unde nimeni nu știa de existența unei familii Vulcan, cum și la frații din Ardeal, la ale căror ziare, reviste și almanahuri, am colaborat zeci de ani.

Intr-un moment de inconștiență, am părăsit porecla de *Ghinu*, purtată de tata, de fratele acestuia și de copiii săi sau verii mei, dar n-am regretat niciodată. Mai târziu când am aflat că tata, de la pierderea primogenitului său fiu, Vasile, fratele meu mai mare, pe mine nici nu voia să mă mai vadă – am reflectat cu durere: cum se răzbuna amar natura, când îi forțezi legile ei! Căci ea a sădit dragoste egală și indisolubilă, în inima unui părinte pentru toți copiii săi și ție, creațiunea ei, nu ți-e dat și nici ertat să renegi dragostea unui copil nevoiaș, pentru că ai avut nenorocirea să-l pierzi pe celalalt.

Cu porecla aleasa de mine am urmat liceul Carol I din Craiova, pe care l-am absolvit în 1893 – când am și luat bacalaureatul în litere și științe.

Dar înainte de a ajunge elev în clasa a 2-a a liceului Carol, în anul 1887 destinul se joacă cu mine asvârlindu-mă de-a mingea de la răsărit la apus – în anul 1880 – de pe samarul unui cal ce aparținea caravanei chirigiului Pavel, tocmai la conacul han al soțului tușei Lena de la Hinova și fiindcă dânsa nu s-a ținut de cuvânt să mă trimită la școală să învăț, precum telegrafiasse soră-si Zița, ci m-a făcut tijghetar, ca om de credință ce-i eram, după doi ani, același destin mă trece prin ciur și dârman, făcându-mă să cunosc multe lucruri și tipuri de oameni în timp de trei ani, pana ce tușa Lena, care nu putea fi liniștită până ce nu mă da în primirea soră-si, vine și-mi propune să o duc acasă, iar cheltuielile de dus și întors o privesc, dacă n-aș vrea să rămân acolo. Astfel, în anul 1885, mă întorc cu dânsa la Monastir și în timp de un an cât rămân acolo, urmez în clasa I liceală de sub direcțiunea regretatului Corvin.

La sfârșitul anului școlar, înarmat cu certificatul de absolvirea clasei I liceală din Monastir – liberat elevului Petre Vulcan, care venise din România, mă întorc din nou în țară, la Craiova, (în anul 1887) și de această dată sunt lăsat în pace de destin până la darea examenului anului I de drept.

Epoca dintre anii 1880-1900 și care formează autobiografia e cuprinsă în volumul "*Icoane din viață*".

De la 1887 până la 1914, manevrând condeii, am făcut să apară și să se răspândească în cercul cititorilor mei următoarele cărți poetice: *Zori*, *Raiana* (poema); *Lilice de la Pind*, *Anectode și Snoave*.

Proză: "*Dragomir*" (roman); "*Icoane din viață*" (autobiografie), "*Aromâna*"; "*Tropaeum Traiani*" (impresii); "*Asasinarea lui Ștefan Mihăileanu*" (dramă); "*Acropolis*" (episod național); "*Drama de la cafeneaua Macedonia*", "*Lilice*" (roman), "*Fecioara*", "*Constantinopolul Semilunei*"; "*După război*", "*Ce e adventismul*", "*Icoane din zile de pribegie*" (vol. I), "*Din Rusia revoluționară*" (vol. II).

Am fondat în Constanța *Cercul literar "Ovidiu"*, cu biblioteca și revista "*Ovidiu*" în colaborare cu tineri plini de avânt de seama mea în anii 1897 și 1889. Am dirijat "*Revista Poporului*" timp de 12 ani, revista "*România Mare*" și "*Tribuna Albaniei*". Am scris în ziarele din capitală: "*Adevărul politic și ilustrat*", "*Dimineața*", "*Lumea nouă*", "*Epoca*", "*Dreptatea*", "*Cronica*", "*Peninsula Balcanică*", "*Românul de la Pind*", "*Românul de la Arad*", "*Curierul Olteniei*" și "*Unirea*" din Craiova, "*Timpul*", "*Tribuna Dobrogei*", "*Farul*", *Revistele: "Familia"* din Oradia Mare, "*Poporul*", "*Revista Idealista*", "*Eminescu*" etc.

În : *Dobrogea jună*. - An 32, nr. 144 -146 (27 iun 1936) p.1,5.

44.

Un precursor: Petre Vulcan

Const. N. Sarry

Cu prilejul împlinirii a cincisprezece ani de trecerea lui de pragul pământului, o sumă de inițiative s'au pornit pentru pomenirea cu toata vrednicia a numelui acestuia, care a fost Petre Vulcan.

Puțini își vor mai fi amintind de acest nume și mai mulți încă se vor fi întrebând ce a putut însemna el, ca sa bine-meriteze cinstea ce i se pune la cale.

Generația de azi, copleșită și de grijile din ce în ce mai apăsătoare ale vieții, dar și de lecturi din ce în ce mai ... interesante mai mult în sensul peiorativ al cuvântului – cu greu să poată afla prețuirea, pe care înțelegem și i-o dăm din plin noi aceștia, care am apucat și am trăit vremea lui Petre Vulcan. Și nu numai condițiile actuale de lectură, ci însăși vitrina librăriei îngreniază pentru generația actuală citirea și prețuirea operei acestui *precursor al literaturii române în Dobrogea* (s.n.), fiindcă războiul care a fost atât de pustiitor cu toate bunurile acestei provincii, n'a cruțat nici volumele lui Petre Vulcan, deși au fost destul de numeroase.

Am spus: precursor – și calificativul i se potrivește cu toată îndreptățirea.

Literatura românească, pe care însuși ogorul țării-mume a fost puțin primitor, a avut un teren și mai puțin prielnic între ținutul dintre Dunăre și Mare, unde la început chiar slova românească era necunoscută.

Închipuiască-și oricine cu ce curaj trebuia înarmat, de ce convingeri trebuia însuflit scriitorul, care, avându-și zilele prinse de grija pâinii copiilor d'acasă, era obligat să-și sacrifice nopțile și ultimul ban, pentru ca să editeze acum douăzeci-treizeci de ani o carte în Dobrogea. Ei bine, Petre Vulcan a avut curajul și convingerea de a întreprinde o asemenea operă, făcând să apară o serie de publicațiuni și volume și să le bage cu sila pe gât (expresia e perfect adecvată) unui public, care în cele din urmă a început să prindă gustul lor și prin aceasta și pe cel al cititului scrierilor românești.

Procesul de "digestie" a fost cu atât mai ușor, cu cât Petre Vulcan, cu sentimentalismul lui aproape feminin, a știut să ofere publicului un intelectual foarte ușor și foarte plăcut. E o constatare aceasta care se poate verifica și astăzi, tocmai de către tinerii dobrogeni, cari (sic!) au timpul și datoria de a-i cerceta opera în sălile Academiei Romane – această păstrătoare credincioasă a atâtor sfinte și scumpe religii ale trecutului și printre acestea și a scrierilor lui Petre Vulcan.

În: *Dobrogea Jună*, - An 32, nr. 144 – 146 (27 iun 1936), p. 1.

45. Sentinela granițelor

N. Batzaria

Scriind acestea gândul mi se duce mai cu osebire la bravii coloniști de granița de miază-zi a țării.

Aducerea în Dobrogea de Sud de coloniști români din văile Macedoniei și din Munții Pindului a fost o idee cum nu se poate mai fericită.

Din punct de vedere etnic, românii sută-n sută, românii cari din moși, strămoși, și-au păstrat cu strictete religioasă puritatea neamului, frații noștri din Macedonia, Albania și din Pind sunt *una din cele mai prețioase rezerve de energie ale românismului* (s.n.).

În trecut au făcut în Banat și în Ardeal *dovada strălucită a virtuților lor alese, a sentimentului lor național, a spiritului lor creator și a excelentelor lor însușiri de gospodari chibzuiți și pricepuți* (s.n.).

Aproape că nu există în Banat și în Ardeal vre-un oraș în care bisericile – biserici ortodoxe și române, să nu fi fost ridicate de coloniști români veniți din Macedonia.

Am ferma convingere că și coloniștii din Dobrogea de Sud sunt chemați, într-un viitor care nu e îndepărtat să ocupe locuri și să îndeplinească însărcinări, de care țara și neamul nu vor putea decât să profite. Din sânul lor vor ieși comercianți și meseriași, cari vor fi concurenți de temut pentru comerț și meseriașii străini.

Spiritul lor întreprinzător întregit cu o putere de muncă și cu o putere tot atât de importantă de cumpătare, le va asigura, fără îndoială succese reale în domeniul activității economice (s.n.)

Cât despre intelectuali invocăm indiscutabila autoritate a d-lui prof. N. Iorga pe care l-am auzit spunând că, *ținând seama de proporția numerică, românii macedoneni au dat un mare număr de intelectuali* (s.n.).

Deocamdată bravii coloniști de la granița Bulgariei muncesc din greu pământul ce li s-a dat, dar în același timp îl și păzesc cu un ochi neadormit și cu un curaj în adevăr românesc.

Pentru ei naționalismul e mai mult decât o convingere. E o religie în care s-au născut și au crescut, o religie în care cred cu tot fanatismul (s.n.)

În. *Românul* (Silistra). - An 8, nr. 138 (10 sep 1936), p. 1.

~ 1937~

46. Schimbarea de la Prefectură

Dorind de a candida în alegerile comunale ale orașului Silistra, spre a-și dovedi popularitatea și apoi a putea realiza câteva opere însemnate în gospodăria orașului, domnul Dr. Tașcu Pucerea, Președinte P.N.L. din Durostor, a demisionat din funcția de prefect al județului.

Plecarea de la Prefectură a fost regretată de toată populația Durostorului, căci în timp de trei ani și ceva cât a fost în fruntea județului, domnul Dr. Tașcu Pucerea, cu puterea-i de muncă ce ne-a uimit pe noi cei ce-l cunoaștem ceva mai bine, a reușit să restabilească liniște perfectă în județ, mulțumind și pe coloniști și pe băștinași.

Desăvârșind aceasta a început opera constructivă. Șosele, școli, biserici, primării, au răsărit ca din pământ.

În locul domniei sale devenit astfel vacant, guvernul a delegat pe domnul **Mihail Gioga** președintele consiliului județean, ca prefect al județului.

Socotim alegerea fericită, pentru că domnul Tașcu Pucerea în toată activitatea sa de la prefectură l-a avut alături pe domnul Gioga care astfel inițiat îi este un vrednic urmaș în această demnitate.

Domnul Mihail Gioga un energic român macedonean a putut să se afirme în această guvernare prin munca depusă la consiliul județean, la eforia județeană de pășune, la comitetul școlar județean, pe care le-a condus cu multă pricepere și dragoste.

Un suflet mare, cinstit, nu face parte din categoria politicianilor demagogi. Foarte hotărât și serios în lucrurile bune ce știe să facă.

Cunoscut ca un caracter, are multe simpatii în județ și oraș.

Domnul Mihail Gioga, noul prefect este născut în comuna Livezi din Macedonia în anul 1893.

Este absolvent al școlii superioare de comerț din Salonic și are doi ani făcuți la facultatea de științe economice de la Constantinopole. A fost timp de șapte ani, învățător român în comunele Livezi, Luminița, Osaca și Cupșa din Macedonia.

Așa se explică de ce are atâtea legături cu învățătorii din județ, care au fost serviți în toate ocaziunile de d-l Gioga.

Pentru acest frumos trecut D-l Dr. Tașcu Pucerea și guvernul i-au încredințat Prefectura județului Durostor.

D-sa va urma întocmai ținuta și programul ce l-a călăuzit pe d-l dr. Tașcu Pucerea, program la care a contribuit în mare măsură și dl. Gioga.

În: *Țara lui Mircea*. - An 3, nr. 54 (iun 1937), p. 1.

47. De ce trebuie să voteze coloniștii macedoromâni pe d. Dr. T. Pucerea

Dacă există o sfântă dreptate pe lumea aceasta, apoi n-ar trebui să existe colonist macedonean în jud. Durostor care să nu-l voteze pe Dr. Tașcu Pucerea și listele d-sale, ale Partidului Național Liberal.

Dl. dr. Tașcu Pucerea este cel care cu muzica militară în frunte, a primit în Portul Silistra, pe primii coloniști veniți în Durostor. D-l Dr. Tașcu Pucerea este fratele vostru care a înființat primul sat model de coloniști, la Frașari și care personal a dat polițe pentru materialul trebuincios caselor din acest frumos centru.

Dl. Dr. Tașcu Pucerea este singurul dintre macedoneni, care și-a pus sufletul lui bun, munca lui și toate însușirile sale în slujba fraților săi veniți în patria mamă.

Dl. dr. Tașcu Pucerea, atât în Macedonia, cât și aici, a fost tot timpul în mijlocul fraților săi, mai ales aici în Durostor, luând parte alături de ei, atât la bucuriile lor, cât și la suferințele lor.

Dl. dr. Tașcu Pucerea a ajutat, ajută și este singurul care și în viitor va ajuta pe coloniști, cu vorba, cu fapta, cu dragostea sa sinceră.

Iată de ce zice ziarul Românul îndeamnă ca o recunoștință adusă bătrânului luptător, ca toți coloniștii într-un gând și cuget, să-l voteze atât pe D-sa la Senat, în ziua de 22 Decembrie, cât și pe fiul său iubit, Gheorghe Pucerea, candidat la Cameră, în ziua de 22 Decembrie a.c.

Să dovedim noi macedonenii, că în sufletul nostru există multă, multă recunoștință pentru cei ce ne iubesc.

În: *Românul* (Silistra). - An 11, nr. 157 (19 dec 1937), p. 4.

48.

Dr. P/etre/ Topa

Aromânul

Iată un om despre care toată lumea românească n-are decât cuvinte de laudă.

Prin bunătatea lui încarnată, prin patriotismul înfocat cu care a îmbrățișat cauza fraților lui veniți în Cadrilater, prin serviciile și ajutorarea lor pe orice cale, au ajuns să vadă într'însul pe un adevărat părinte, pe un adevărat salvator.

De aceea ne explică bucuria coloniștilor la vestea numirii D-lui P. Topa ca Subsecretar de Stat.

Iar știrea candidării lui, cap de listă pentru Cameră, în județul nostru, a fost pentru coloniști o adevărată sărbătoare.

Ei vedeau într'însul pe ocrotitorul neînfricat contra oricărei nedreptăți, pe sprijinitorul oricărei cereri juste, dar nebăgate în seamă de potențaii zilei pentru considerațiuni dezgustătoare, pe omul care va face, din colonizare, o adevărată operă de stat.

Județul nostru și întreg Cadrilaterul nu se poate lipsi de prezența neprețuită a acestui mândru aromân.

D-rul Topa e chemat să joace un mare rol pentru colonizarea Cadrilaterului și consolidarea graniței de sud.

În colaborarea partidului Național Democrat de sub conducerea marelui N. Iorga cu partidul liberal, și în programul de românism și înnoire anunțat de primul ministru cu atâta tărie Dr. P. Topa este omul care va fi pus să tragă brazdele noi pe ogorul Cadrilaterului batjocorit până azi de toți oamenii fără suflet și fără demnitate.

În. *Românul* (Silistra). – An 11, nr. 157 (19 dec 1937), p.

2.

~ 1940~

49.

Pericle Papahagi

Ion Neicu

Acum doi ani un cărturar a făcut o danie pe care înțelegem cât de greu i-a fost s-o facă.

Un cărturar a muncit la Silistra un sfert de veac, conducând o școală, un liceu al cărui rost acolo, în orașul acela vechi românesc în a cărui dramatică istorie se va scrie începând de astăzi încolo, o *pagină de intermezzo*, al cărei sfârșit este de credința, dar nu și în puterea noastră să-l așezăm în critice, se cunoaște.

Neamul acesta românesc a văzut multe. În el au lovit mulți dușmani și cupa amărăciunilor a golit-o deseori din mâini pe care le-a crezut prietene.

De aceea Silistra dacă mâine va intra sub altă stăpânire noi primim această hotărâre a istoriei îndurerată, dar nu pierduți sufletește.

Acolo, la Silistra a fost o școală românească. Subscriitorul rândurilor acestea a socotit școala aceea, drept a doua lui familie.

Iar omul care a condus școala aceea timp de un sfert de secol, academicianul, singurul academician trăitor în Dobrogea, docentul universitar Pericle Papahagi care de dragul Silistrei și al nostru al „băieților” lui, a îndepărtat de la sine o catedră universitară care i se oferise și pe care ar fi cinstit-o, ia acum, la vreme de bătrânețe, calea pribegiei.

Fără îndoială, pentru dascălul acesta bătrân, părinte sufletească a douăzeci și cinci de rânduri de oameni, se va găsi în ce a mai rămas din țară, un loc, un adăpost.

Bătrânul va lăsa însă în Silistra tot ce a agonisit într-o viață întreagă de când a venit acolo, la sfârșitul tinereții și până azi, o casă a liniștei, a studiului, a unei vieți familiare tihnite.

Va lăsa acolo amintirea chiar pentru cei care nu vor pleca, a unui om de multă omenie, a unui savant care ori de câte ori a putut, a rostit cuvinte de împăcare între oameni, și între neamuri, a unui profesor de înaltă cultură și cu reale însușiri pedagogice.

Ce va lua cu el?

Biblioteca-i vastă și mai ales colecția arheologică a cărei faimă a trecut de mult granițele țării. Din colecția aceasta Pericle Papahagi a rupt acum doi ani, o parte pe care a donat-o Muzeului Regional al Dobrogei la Constanța. Era averea lui, plătită cu banii lui, o știm asta și știm și cu câte privațiuni o făcea.

Omul de știință însă n-a prețuit averea aceasta sub raportul banilor pe care i-a dat pentru ea, ci sub acela al folosului pe care l-ar aduce culturii țării.

Primăria Constanța i-a oferit un loc de casă în schimbul darului.

Prin urmare Pericle Papahagi, cărturar silistrean ar fi devenit cetățean al Constanței.

N-a devenit însă pentru că la primărie s-au găsit câțiva șmecheri mărunței care au avut asemenea socoteli încât au întors pe dos hotărârea primăriei și au găsit pentru Pericle Papahagi un loc de casă, nu tocmai afară din oraș, dar în orice caz cam aproape de marginea lui.

Nici până azi chestiunea locului nu a fost rezolvată.

Recunoaștem că nu se face să pornim de la pierderea Silistrei pentru ca să ajungem la locul de casă al lui Pericle Papahagi.

Dar am spus că el duce acum cu sine în pribegie și colecția lui arheologică.

Dacă avea locul de casă acum doi, trei ani, această colecție s-ar fi îndreptat azi spre Constanța, căreia la trecerea dintre cei vii a bătrânului profesor i-ar fi rămas.

Și colecția – vă rog să mă credeți – face cât cel puțin una dintre casele ce ar deveni libere în urma planuitului schimb de populație...”

În: *Dobrogea jună*. An. 36 (nr. 86, sep 1940), p. 2

50.

O distincție binemeritată /avocatul Vasile Covată/

[...] Stabilit în această parte a țării o dată cu anexarea Cadrilaterului, d-sa și-a dat din prima clipă seamă de marele rol ce-l avea în această provincie etnică elementul intelectual și de atunci s-a pus în slujba binelui obștesc pe ogorul căruia a fost surprins chiar și în clipa când a fost chemat la înaltul post de președinte al organizației locale (Frontul Renașterii Naționale, n.n.). După ce a părăsit Cadrilaterul în august

1916 pentru a-și face datoria pe front, în anul 1918 stabilindu-se la Chișinău, a înființat acolo primul Barou Românesc (s.n.). Iar în 1921, înapoiat la Bazargic a pus bazele Baroului Caliacra care, în mod succesiv l-a ales de 4 ani Decan (s.n.). Și pentru serviciile sale aduse acestei instituții a fost proclamat decan de onoare pe viață, pentru ca apoi, ocupându-se în mod special de interesele profesionale ale corpului, să fie în mod permanent desemnat, de la 1923 și până azi, reprezentant al Baroului Caliacra în Consiliul avocaților din România, unde colegii d-sale, apreciindu-i meritele l-au onorat și cu demnitatea de membru în delegația permanentă.

Pe tărâm politic ca parlamentar, d. Vasile Covata a fost nelipsit de la postul de vajnic apărător al intereselor obștești (...) „Nu trebuie să amintim decât problema coloniștilor pe care a îmbrățișat-o cu toată căldura și cari coloniști azi îl socot „părintele lor”, indiferent de locul lor de origină. În viața culturală d. Covată a fost cel dintâi care a ajutat construcțiile școlare și bisericesti din județ, precum și căminele culturale, atât din propriul său buzunar cât și din fondurile Băncii Caliacra pe care o conduce, și pentru acest prețios sprijin este astăzi președinte și membru de onoare la mai multe cămine culturale iar enoriașii din județul Caliacra l-au ales în mod permanent deputat în consiliul eparhial al Episcopiei Tomisului. (s.n.).

În viața economică de asemenea d. Vasile Covată s-a afirmat în Caliacra în condițiuni cât se poate de strălucite. A înființat Banca Caliacra a cărei soliditate este recunoscută de toată lumea și la creditele căreia aleargă toți. Iarăși, tot la acest capitol trebuie să notăm și faptul că, prin stăruința d-sale ca parlamentar și a colegilor săi, s-a reușit să se obțină decretul pentru înființarea Camerei de Comerț din Bazargic iar astăzi și Bursa de mărfuri înființată tot prin stăruința d-sale (s.n.).

Dar și pe tărâm social d. Covată n-a desfășurat o activitate mai puțin laborioasă. Ca președinte al Filialei Crucii Roșii a muncit din răsputeri, strângând în jurul d-sale pe toți oamenii de bine, pentru ca într-un an de zile să sporească fondurile filialei. (...).

În: Dobrogea Nouă.- An 21, nr. 178 -179 (27 feb 1940 - 7 mar 1940), p. 1.

51.

Frați coloniști /Apel/

Gh. Murnu

În aceste vremuri grele vă trimit salutul meu ca unul ce am contribuit la colonizarea voastră. Poate că unii dintre voi au rămas decepționați pentru motivul că nu li s-au putut pune la dispoziție unelte agricole, case etc. Toate aceste cu timpul au putut fi aranjate și Statul român pe cât i-a fost cu putință v-a ajutat. Deci nu vă puteți plânge că ați fost părăsiți. Dar chiar și cei de se socotesc nemulțumiți din punct de vedere material trebuie să mulțumească oamenilor noștri de stat că i-au putut aduce sub cerul senin al Patriei noastre scăpându-i de jugul strein. Acum mai mult ca oricând fiți uniți și credincioși Majestății Sale Regele Carol al II-lea, faceți zid de granit din piepturile voastre pentru apărarea patriei care v-a îmbrățișat cu atâta dragoste. Să dispară orice desbinare dintre voi, iar cei ce nu vor să înțeleagă acest lucru, dații pe mâna autorităților.

Când patria va fi în pericol, să știți să vă dați sângele vostru, așa cum au știut să lupte strămoșii voștri pe pământ străin pentru menținerea graiului românesc.

În: Românul (Silistra). - An 13, nr. 210 (17 iun 1940), p. 2

~ 1941~

52.

Recolonizarea macedonenilor

În scopul ca Românii coloniști evacuați din Dobrogea de Sud să poată corespunde așteptărilor și pentru ca ei să fie într'adevăr elemente de real progres prin munca lor, Ministerul Coordonării și Subsecretariatul de stat al colonizărilor, prin Comisariatul general al Dobrogei, au hotărât ca fiecare colonist să fie recolonizat în acele regiuni ale Dobrogei, unde, prin ocupațiunile sale, să poată fi cât mai folositor țării, contribuind la sporirea producției generale.

În acest sens, Comisariatul General al Dobrogei a stabilit ca acei dintre coloniști cari sunt păstori, să fie așezați în județul Tulcea, în comunele Zebil, Congâz și Vintilă Brătianu, comune cari dispun de locuri suficiente pentru pășunat și unde se va putea naște cu timpul un centru păstoresc de primă importanță economică în Dobrogea (s.n.)

În aplicarea acestui plan de organizare, organele Comisariatului, în frunte cu d. Comisar general Em. Grigorescu, Traian Constantinescu, secretar general, și în asistența d-lui prefect col. Em. Buzincu, au procedat la îmbarcarea și îndrumarea spre acele comune a familiilor de păstori macedoneni stabiliți în cartierul Viile Noi.

De altfel așezarea acestor familii de Macedoneni la Viile Noi era cu totul provizorie, deoarece ei erau de proveniență rurală și este firesc ca și în noua lor colonizare să fie așezați în comune rurale.

Pe cât se pare, locuințele rămase libere în diferite cartiere ale orașului în urma repatrierii Germanilor și a schimbului de populație cu Bulgaria, vor fi ocupate de acei Români cari au lăsat în orașele Dobrogii de sud, proprietăți urbane. Asupra modalităților în cari se va proceda la această utilizare a locuințelor rămase disponibile în oraș, este încă prematur să se vorbească.

În: *Dobrogea Jună*. - An 37, nr. 23 (5 mar. 1941), p. 1.

53. Macedo-românii în Dobrogea

Convorbire cu D-l VASILE COVATĂ – de C.N.S/array/

Fără a-i mări sau a-i reduce proporțiile, nu putem tăgădui sau ascunde existența și persistența unei probleme macedo-române în Dobrogea noastră.

Organ al acestei provincii care n-a evitat și n-a ezitat niciodată de a pune la punct, cu prudență și cu nepărtinire toate chestiunile ce privesc regiunea, vom cerca a ne da și de data aceasta contribuțiunea, cu toată înțelegerea cuvenită, urmărind, ca scop final, nu numai o lămurire – dacă nu o dezlegare – a problemei, ci și netezirea unor asperități ivite și cari, mai ales în vremurile actuale, nu pot fi decât deosebi de dăunătoare.

Pentru o cât mai completă documentare, am socotit necesar și nemerit a ne adresa, în această privință, mai întâi, vechiului și încercatului nostru prieten, d. VASILE COVATĂ, fruntaș Român Macedonean, fost decan al baroului de Caliacra, care, pe lângă simțimintele sale de origină, ce-l onorează, posedă și toată pătrunderea realităților indigene a României, care și-a făcut viața și cultura în Țara Mumă. Pe deasupra, d-sa, ca fondator și conducător al Băncii „C CALIACRA”, instituție ce a servit de temelie și de reazim la colonizările Macedo-românilor în Dobrogea de sud, e, ca nimenea altul, în stare să îmbrățișeze problema ce ne interesează, din toate punctele de vedere. Cu atât mai mult, cu cât d. Covată, răspunzând unei invitațiuni a Domnului General D. Popescu, Ministru al afacerilor interne, a vizitat, de curând, împreună cu D-nii General Zviedenek, Subsecretar de stat al colonizărilor și general C. Vasiliu, Inspectorul General al jandarmeriei, toate noile așezări ale Macedo-Românilor, în locurile ce li s'au destinat în Dobrogea Veche.

La rugămintea noastră, amicul Covată și-a dat drum liber atât impresiilor culese și constatările făcute pe urma recente excursiuni, cât și convingerilor d-sale de totdeauna.

„În satele Ferdinand, Cogealac, Tariverde, Săcele și Lunca – începe interlocutorul nostru – gospodăriile, în care s-au instalat coloniștii macedoneni și pe care am avut prilejul să le cercetez, din întâmplare, le-am găsit mai bine sau mai rău întreținute, după cum a înțeles și înțelege fiecare gospodină spiritul de curățenie și igienă, sau după cum au îngăduit vremea și împrejurările.

Nicăieri nu s'a constatat vreo distrugere intenționată, iar dacă unele gospodării atât în interior, cât și ca aspect exterior, nu se prezintă în bune condițiuni, acest fapt se datorește în cea mai mare parte uzajului și intemperiiilor din timpul iernii,

„Grajdurile ca și vitele s'au prezintat sub diferite aspecte, după cum fiecare din gospodăriile vizitate au avut timpul material de curățire și îngrijire în dimineața zilei în care au fost vizitate.

„În general, toți bărbații cu copiii lor mai mari erau la munca câmpului.

„Felul cum s'au distribuit locuințele, poate că a lăsat de dorit. Era și de neînțeles, în graba cu care s'au făcut.

„Dislocarea ce s'a impus din motive serioase de Stat, din satele în care abia se așezaseră, a putut produce o stare suflătoare de înțeles – dar trecătoare.

„Dihonii și frecături locale, cu autoritățile și concetățenii, dacă s'au putut isca – și acestea sunt explicabile și timpul le va înlătura, fără îndoială.

Și d. Covată, cu vădită emoție în voce, continuă:

„Toată lumea crede că, Macedo-Românii sunt un element răzvrătit și anarhic, și că toate nenorocirile interne ce s'au abătut asupra țării, de vreo câțiva ani sunt ale legionarilor, nu corespunde cu realitatea. Examinându-se cu atențiune toate crimele și sălbăticiile comise se va vedea că ele s'au făcut fără amestecul Macedo-Românilor. **În rebeliunea din Ianuarie, care spre fericirea României a fost reprimată de d. General Ion Antonescu, pe care Istoria îl va așeza printre cei mai mari salvatori ai Neamului, legionarii Macedo-Români n-au luat parte.** Macedo-Românul n-a înțeles și nu înțelege să se lupte și să tragă în Români. Toată ura lui este îndreptată numai în contra oricărui străin de neamul românesc.

„Se mai crede că, toți coloniștii macedo-români sunt legionari. Această credință de asemenea nu corespunde adevărului. Rezultatul votului plebiscitar din jud. Constanța, unde este așezată marea masă a Macedo-Românilor, este edificator. Și Macedo-Românii, ca și Români din celelalte ținuturi ale țării, au fost grupați în diferite organisme politice și numai o mică parte dintre ei – și în special dintre tineret – a îmbrățișat ideologia legionară. În județul Caliacra, în fosta mea calitate de președinte al Frontului Românesc, am dat diferite lupte electorale cu legionarii și în toate alegerile am eșit victorios.(sic!) Dacă în toamna trecută, cu ocaziunea evacuării Cadrilaterului și așezarea lor în Dobrogea Veche, în mod aparent au lăsat

impresiunea că ar fi legionari, aceasta au făcut-o numai din considerațiuni de oportunitate, pentru că, în noua lor așezare, s'o nimerească mai bine.

„În nici un caz, nu e nici drept și nici folositor, ca marea masă a Macedo Românilor să fie confundată cu elementele disparate din ea și dacă atmosfera creiată izvorăște din acest punct de vedere, ea trebuie risipită”.

După o mică pauză, recreatoare, amicul Covată își reia firul vorbei:

„Recunosc că așezarea coloniștilor Macedo Români în Dobrogea, din toamna anului trecut, s'a făcut în condițiuni cât se poate de defectuoase și nu corespunde nici cu interesele superioare urmărite de Statul Român și nici cu interesele fiecărui colonist în parte. Criteriul după care ar fi trebuit să se facă această așezare, ar fi fost următorul: Coloniștii din fiecare comună din Cadrilater, așa cum erau amestecați, toți laolaltă, trebuia să fie transplantați în diferitele comune din Dobrogea. Cu acest sistem s'ar fi înlăturat perturbările și nemulțumirile de azi, provocate din cauza mutării lor. Acest sistem ar mai fi avut darul, ca suferințele majore provocate de evacuare, să fi fost suportate mai cu ușurință, fiindcă fiecare colonist macedo român s'ar fi întâlnit în fiecare moment cu colonistul regățean, cu care conviețuise 10-15 ani și cu care stabilise legături de rudenie, de prietenie și de interese. În Cadrilater, în afară de satele Frășari, Salman și Sever Rădulescu, alcătuite numai din Macedo-Români, peste tot coloniștii erau amestecați.

„Recunosc de asemenea că așezarea din Dobrogea se efectuase în folosul unora și în detrimentul altora, și chiar printre coloniștii macedo români se făcuseră distincții, unora dându-li-se locuințe frumoase, cu multe camere, locuite de o singură familie, iar altora case cu mai puține încăperi, în care au fost obligate să locuiască două și trei familii, având fiecare câte mai mulți copii. A fost un procedeu care a lăsat de dorit.

„În repararea acestor nedreptăți, dator sunt să atest că, actualul regim își dă toate silințele, ținând seamă de realele nevoi ale coloniștilor, de principiile sănătoase de guvernământ, de interesele permanente ale Neamului și de unele sugestii competente și logice”.

Și distinsul meu interlocutor conchide.

„Pentru încheiere și pentru a se cunoaște spiritul Românului Macedonean, mă simt obligat a afirma că, marea majoritate a Românilor Macedoneni dorește, din tot sufletul, contopirea cu frații din regat și că le repugnă epitetul de „Macedonean”.

Discuțiunea sfârșită cu amicul Covată, abia însă începe. Vom căuta să înregistrăm și opiniunile altor factori, tot pe atât de chemați a-și spune cuvântul, după care vom veni cu concluziunile noastre.

În: *Dobrogea Jună*. - An 37, nr. 61 (4 mai 1941), p. 1.

~ 1943~

54.

Pericle Papahagi

de Ion Neicu

Pericle Papahagi a fost 25 de ani încheiați director al liceului nostru din Silistra, școală de omenie și românism „liceul Durostor”.

Pericle Papahagi a fost un profesor așa cum nici autorii de tratate pedagogice în cele mai optimiste ale lor așteptări nu-și puteau închipui.

El a fost profesorul dublat de cercetător. Dar mai înainte de acestea a fost om și părinte.

El nu încerca – și poate nici nu se gândea să fie aspru. Reușea însă să fie ascultat.

Lecțiile lui, mai ales la clasele superioare, erau adevărate prelegeri universitare. Dacă cei care i-au fost elevi au putut intra cât de cât în tainele limbii române, dacă am priceput legile vieții acestei limbi și dacă am ieșit din școală cu stăpânirea ei, pentru aceasta suntem datori lui Pericle Papahagi.

Erudit, el n-a fost pedant. Lecțiile lui erau ceasuri de adevărată desfătare intelectuală, care ne cuprindeau ca o vrajă, fără ca el să fie orator.

Cercetător, Pericle Papahagi a fost un folclorist de seamă, care i-a adus intrarea lui ca membru al Academiei Române, iar în ultimii 20 de ani ai vieții sale Pericle Papahagi a fost numismat și arheolog.

Colecția lui de monede, realizată din ceea ce a cules la Silistra și în împrejurimi este cunoscută până și în America, de unde s-au făcut oferte de cumpărare, cărora nu le-a răspuns fiindcă n-a vrut s-o dea afară din țară și fiindcă nu se putea despărți de ea.

Iar ca arheolog, el a făcut să crească muzeul liceului, pe care, câțiva elevi în lipsa lui, pe vremea aceea a fost câteva luni parlamentar, după care a pus definitiv cruce politicii, îl înființaseră cu un entuziasm care n-a fost mai tineresc decât al vârstnicului dascăl.

Acum trei ani (1940) Pericle Papahagi, bătrân și bolnav, lăsând în urmă-i amintirea a douăzeci și cinci de ani de muncă și bruma de avere ce reușise să o înjghebe, a luat drumul pribegiei.

Tot așa a plecat de la Silistra acum 7 decenii un alt dascăl român: Costache Petrescu.

Memoria lui Pericle Papahagi va mai fi cinstită o dată iar numele lui se va mai rosti cândva...

În: *Dobrogea Jună*. - nr.8 (27 ian 1943), p.3.

